Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J. Телефони: HEnderson 4-0807, 4-0237. Тел. УНС: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 133. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 19-го ЧЕРВНЯ 1953. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, JUNE 19, 1953. No. 133. VOL. LXI.

БІЛИЙ ДІМ ПРОПОНУЄ НОВИЙ ЗАКОН БЕЗПЕКИ КРАЇНИ

Вашингтон. — Президент Айзенгавер заявив на пресовій конференції, що його уряд пропонує новий закон про безпеку країни, який скасує дотеперішній закон Трумана з 1951-го року, і „горожани ЗДА зможуть більше мати інформацій про діяльність свого уряду". Перед ухваленням цього закону про нього зможуть висловити свої думки всі урядові агенції, що стоять на сторожі безпеки країни, а також і само громадянство. Зміни в законі про безпеку країни підуть в таких напрямках: 1. Усунення дотеперішнього обмеження подавання вісток про діяльність уряду. 2. Обмеження дотеперішніх 21 агенції до 16-тьох, яких голови мають вирішувати, які вістки треба вважати за тайні, недоступні для публічного оголошування. Це не відноситься до таких агенцій як департамент оборони і Комісія атомової енергії, але і ці дві агенції мають докладно провірювати, які вістки надаються до публічного оголошення. Новий закон про безпеку країни обмежує число заборонених вісток до трьох категорій, замість теперішніх чотирьох, касуючи найнижчу категорію в законі президента Трумана. Ці три категорії це: „найвища тайна, тайна і довірочність". Новий закон подає список тих 16 агенцій, які матимуть право провірювати вістки. Між ними находяться: Цивільна Аеронавтична Дирекція, Управа Оборонного Транспорту, департаменти здоров'я, сільського господарства, праці, внутрішніх справ, пошти, компанія Панамського каналу та інші.

Президент уточнює свої погляди на нищення книжок

Вашингтон. — Під час останньої тижневої пресової конференції, президент Айзенгавер знову висловився про нашумілу справу нищення книжок в книгозбірнях інформаційної служби державного департаменту. Президент повторив ще раз, що його переконанням є, що сила американського народу виявляється в спроможності самостійно думати й писати та підбирати лектуру згідно з своїми власними смаками. З повідомлень кореспондентів після закінчення конференції виясниолось, що президент, — хоч і оборонює вільний доступ до знання, — але не підтримує вживання книжок, що прямують до насильної зміни сучасного ладу Америки. Президент, дійсно, тієї думки, що читання основних творів комунізму, як праць Маркса чи Сталіна, допоможуть виробити погляд на загрозу комунізму. Одночасно він рішуче проти вживання студентами підручників, у яких захвалюються повалення уряду ЗДА. Тому він схвалює усунення подібних книжок із закордонних книгозбірень державного департаменту, хоч і не погоджується з усуванням творів, що мають непримиримі думки. У зв'язку з тим, він запропонував державному секретареві виясняти справу усування книжок в підвладних йому книгозбірнях. При цій нагоді, президент Айзенгавер пригадав, що, бувши президентом Колумбійського університету, він заохочував вивчати, але не допускав захвалювати комуністичні теорії. Він розрізняє знайомлення з комунізмом від засвоювання комуністичних переконань і тому недопускав до навчання тих вчителів, що визнавали комуністичні погляди. Доказом зацікавлення президента вивченням різних світоглядів, як це підкреслює преса, є наявність авторів-теоретиків комунізму у його бібліотеці. Виясняючи, де були спалені 11 книжок комуністичного змісту, державний департамент сповістив, що після отримання заперечення директора інформаційної служби ЗДА в Австралії, що в Сиднеї не нищено книжок, державний департамент запотребував в цій справі додаткових вияснень.

ЗАТРИМКА НА ШЛЯХУ ЗАТВЕРДЖЕННЯ ІМІГРАЦІЙНОГО ЗАКОНОПРОЄКТУ

Вашингтон. — Минулої середи сенатська підкомісія іміграції схвалила далі продовжувати наради про засоби, що їх пропонує президент Айзенгавер, щоб допомогти втікачам і перенаселеним країнам Европи. Тим самим відстрочується вирішення задуманого уряду приспішити переведення законопроекту про надзвичайне допущення 240 тисяч імігрантів під час наступних двох років.

СУДДЯ ДОГЛАС СТРИМАВ ВИКОНАННЯ СМЕРТНОГО ВИРОКУ НАД РОЗЕНБЕРГАМИ

Вашингтон. — Суддя Вільям О. Доглес стримав виконання смертного вироку над Розенбергами, який мав відбутися 18 червня, але цю справу на домагання генерального прокурора Герберта Бравнела, має вирішити Верховний Суд. Голова цього суду скликав на полудне в четвер 18. червня засідання Верховного суду. До комплету цього суду треба принаймні 6 суддів, і є надія, що їх вдасться зібрати, хоч в понеділок 15 червня суд закінчив свою весняну сесію. Суддя Доглес стримав виконання смертного вироку на цій основі, що до справи атомових шпигунів Розенбергів треба застосувати закон про охорону атомової енергії з 1946 року, а не закон про шпигунство під час війни з 1917 року. Закон про шпигунство під час війни дозволяє обвинувачених карати смертним присудом, а закон про охорону тайни атомової енергії дозволяє на кару смерти, але її мусить визначити сама лава присяжних суддів, а не сам суддя, як це зробив суддя Кавфман у випадку Розенбергів. Суддя Доглес виїхав негайно на захід, є відомості, що під час подорожі в стейті Пенсилвенії довідався про скликання Верховного суду, але не відомо, чи він прибуде на це засідання. Існують вигляди, що знайдуться шість потрібних суддів, щоб схвалити, або відкинути, зарядження судді Доглеса про стримання виконання смертної кари над Розенберґами. Коли б це не вдалося, то Розенберги ще довший час чекали би на вирішення їхньої справи. До Верховного суду надходять численні листи з обуренням на суддю Доглеса, а конгресмен В. В. Віллер, демократ із Джорджії, вніс резолюцію, щоб Конгрес судив Доглеса за державний злочин. Голова Правничої Комісії в Палаті Репрезентантів заявив, що над резолюцією конгресмена Віллера негайно будуть нараджуватися в Правничій Комісії. Атомові шпигуни подружжя Розенберги з усмішкою прийняли вістку про стримання виконання смертної кари над ними.

СОВЄТСЬКІ ТАНКИ ПРОТИ НІМЕЦЬКИХ РОБІТНИКІВ В БЕРЛІНІ

ЦІЛА СОВЄТСЬКА ПАНЦЕРНА ДИВІЗІЯ ЗДАВИЛА В СХІДНЬОМУ БЕРЛІНІ БУНТ РОБІТНИКІВ

Берлін. — Командування совєтських окупаційних військ в Німеччині перекинуло вчора ввечері до совєтського сектора Берліну цілу панцерну дивізію, щоб здавити бунт і страйк місцевих німецьких робітників, проголошуючи рівночасно вимкове положення в місті. Із совєтських військових баз вийшла й ділила перед вечором до Берліна свіжа панцерна дивізія, крім стаціонованих в самому Берліні військ. Дивізія нараховує 10,000 вояків, маючи до розпорядження 200 важких танків, артилерію та всю іншу важку, машинову й ручну зброю. Це найбільша сила, яку будь-коли вжито для здавлення бунту населення одного міста в мирному часі. Совєтська акція почалася в другому дні демонстрації і страйку німецьких будівельних робітників проти підвищення їм на 10 процентів виробничої норми, без рівночасної підвишки в заробітній платні. Ці демонстрації, що початково мали робітничий характер, швидко перемінилися в масові демонстрації цілого населення проти совєтської окупаційної влади та комуністичного режиму. Початково в демонстраціях брало участь коло 30,000 робітників, але демонстраційна маса швидко зростала та перевищила 100,000 учасників. Озброєні до зубів совєтські вояки, піддержані танками та важкою й автоматичною зброєю, зайняли позиції в центрах поодиноких міських районів та намагалися розпорошити демонстрантів. Як їм не щастило, тоді вони почали стріляти в товпу. — Кількість вбитих і поранених ще невідома, але загальну висоту жертв можна собі уявити вже з того, що лікарні в західних секторах міста зареєстрували понад сто тих, яким опісля пощастило перебігти в альянтську зону. Згідно з останніми повідомленнями, досі нараховано між демонстрантами 16 вбитих і понад 200 поранених. Теж описи демонстрацій подають тільки загальну характеристику, ілюструючи їх деякими конкретними фактами. З поодиноких районів східного сектора Берліну повідомляють, що місто цілком спаралізоване страйком та демонстраціями. На рухливому Александерпляц демонстранти повибивали камінням всі вікна, за якими була совєтська пропаганда. Там же й в прилягаючих вулицях поперевертано та попідпалювано автомобілі комуністичних діячів. В цілому місті постягано, подерто й потоптано червоні комуністичні прапори й величезний червоний прапор стягнено теж з Бранденбурських воріт, що становлять зональний кордон між східньою й західньою частиною міста. — Величезні спустошення заподіяно в комуністичних бюрах на Потсдамер пляц. В багатьох випадках атаковано камінням совєтські танки. В цілому Східньому Берліні невпинно чути кулемети й рушничні стріли. Між іншим, демонстранти схопили з автомобілем Отта Нішке, старого заступника комуністичного східньо-німецького прем'єра, перевернули й спалили його авто, а його самого перекинули до західної частини міста, де ним заопікувалася, переслухуючи його, західньо-німецька й американська поліція. Після того його перебрали агенти американської розвідки. Після проголошення вимкового положення та цілої низки заборон, командування в Східньому Берліні перебрали совєтські військові власті й вони керують тепер здавлюванням бунту. „Іване, забирайся додому!" — це гасло, що його залюбки повторюють німецькі демонстранти. Східньо - німецький прем'єр Отто Гротеволь проголосив комунікат, в якому обвинувачує „фашистів і реакційні елементи" з Західнього Берліну в спровокуванні бунту й заворушень. Західні окупаційні власті й німецьке управління західної частини міста негайно проголосили свій комунікат, в якому рішуче заперечують будь-яку участь Західнього Берліну в тих подіях.

ОТТО НУШКЕ

голова східньо-німецької християнсько-демократичної партії, яка співпрацює з комуністами, а сам Нушке займає пост заступника комуністичного прем'єра. Нушке був схоплений демонстрантами та перекинений до західної частини Берліну, де ним заопікувалися місцеві й американські власті.

Захід симпатизує й подивляє робітників східнього Берліну

Активний виступ населення совєтської частини Берліну проти комуністичного режиму та совєтської окупації викликав великі симпатії та загальний подив в західньому світі. Президент Двайт Айзенгавер, висловлюючи на пресовій конференції своє негативне становище до комуністичних книжок в американських бібліотеках закордоном, твердив, що події в совєтській частині Берліну є доброю лекцією значення комунізму та багатомовною відповіддю на твердження комуністичної пропаганди про „щасливе життя" за залізною заслоною. З правдивим ентузіязмом прийняло вістку про події в Берліні населення Англії, добачуючи в цьому найбільш маркантний вияв волі супротив поневолених большевизмом народів. З великими надіями прийнято вістку про події в Берліні головно в Західній Німеччині. Західньо-німецький уряд, подібно, як і альянтські високі комісаріяти, офіційно висловили свої симпатії до відважних робітників совєтської частини Берліну за їхню акцію проти совєтського рабства й комуністичної диктатури.

Айзенгавер вказує на установу Теннесійської долини, як на приклад „безсилого соціялізму"

Вашингтон. — Президент Айзенгавер, нав'язуючи до свого вислову про „безсилий соціялізм", що його він вжив під час своєї недавньої подорожі, у промові в Південній Дакоті, вказав, як приклад такого, неспроможного самостійно діяти соціялізму, на установу Теннесійської долини, що керує величною водною енергією. Президент пригадав, що федеральний уряд підтримував цю установу в її самостійному керівництві водною енергією, але ця установа вимагає додаткових федеральних коштів, поскільки промисловість Нової Англії потребує дешевої рушійної сили, що її можуть постачити заклади долини Теннесі. При тому президент застерігся, що він не думає про повалення цієї установи, але він хотів би відшукати найкращий шлях, який би обмежив з одного боку велику ролю центральної влади у великих підприємствах, а з другого боку вчинив би федеральний уряд партнером в місц. стейтових чи приватних промислових підприємствах. Президент торкнувся також справи соціяльного забезпечення, вказавши, що, з ростом населення, давні теорії забезпечення перестарілі й що тепер сам народ неспроможний належно забезпечити себе з своїх власних ощадностей і що також місцеві та федеральна влади повинні спільно зайнятися цією справою. В дальших твердженнях, президент торкнувся заплутаної справи надвижки масла, що повинна бути розв'язана згідно з інтересами продуцентів і потребами усього людства, яке в інших країнах голодує.

Москва признається до „помилок" теж в Литві

Лондон. — Московська радіовисильня повідомила про рішення Центрального Комітету комуністичної партії в Литві „направити серйозні недоліки в політичній роботі та контролі держави й культурній розбудові Литовської Совєтської Соціялістичної Республіки". З повідомлення виходить, що пленарна сесія того комітету „виявила низку порушень ленінсько-сталінської національної політики, зокрема в недостаточному вишколі й доборі литовських національних кадрів для допомоги в партійній і господарській роботі". В повідомленні сказано, що вже пороблено конкретні заходи для усунення тих недотягнень та для „правильного здійснення ленінсько - сталінської національної політики в Литві, поліпшення виховання й вишколу литовських національних кадрів і та підвищування їх на партійних становищах". Повідомлення про події в Литві дуже подібне до недавнього повідомлення про усунення Мельникова з посту секретаря комуністичної партії в Україні за русифікацію західних українських областей.

Недомагання вишколу військових резерв країни

Вашингтон. — Підкомісія збройної служби Палати Репрезентантів ствердила, що існують недомагання в вишколі військових резерв країни. Зокрема ці недомагання помітні в ділянці армії й літунських сил. Резерви цих родів зброї мало вишколені й озброєні, в чому добачають недомагання акції Пентагону. Морська ділянка також вимагає реформ, поскільки в ній там виявляються недоказаності. Про подробиці вишколу резерв, комісія Палати Репрезентантів довідалася з вияснень діючого директора Об'єднання старшин резерви, полк. Ч. М. Боєра, що свої відомості черпав з всебічного розгляду цієї справи серед резервістів всіх трьох родів зброї.

Суддя Кларк відмовляється свідчити перед Конгресом

Вашингтон. — Суддя Верховного суду ЗДА Том С. Кларк відмовився бути свідком перед Конгресовою Правничою Комісією в справі його діяльности на посту генерального прокурора в роках 1943-1949. На свідка візвав його голова Правничої Комісії Конгресмен Кенет Б. Кіттінг, бо ця комісія провірює неправильності в департаменті справедливости. Верховний суддя Кларк заявив, що він особисто хотів свідчити перед комісією в Конгресі, але з засадничих причин не буде свідком на цій комісії, бо, на його думку, в ЗДА відділені від себе три роди влади: законодавчої, виконної і суддейської, і тому він стоїть на становищі, що законодавча влада не сміє втягати в політичні порахунки суддейську владу. Суддя Кларк заявив, що його одноголосно затвердив був Сенат на становище генерального прокурора. Голова комісії Кіттінг заявив, що він скличе повну комісію, яка має вирішити, чи взивати суддю Кларка на свідчення перед Конгресом. Комісія не хоче переслухувати Кларка в справах його теперішньої суддейської діяльности, казав Кіттінг, тільки хоче вияснити деякі неправильності, які ділися під час Кларкового урядування на посту генерального прокурора, коли, нібито, був натиск згори на вирішування деяких позвів у нижчих судах.

$1,800,000,000 на допомогу союзникам у першому кварталі 1953 р.

Вашингтон. — Видатки на військову допомогу союзникам ЗДА та на господарську підтримку союзних країн віддали в першому кварталі 1953 року до суми $1,800,000,000. З цієї суми дві третіні пішли на військову допомогу, а одна третя на економічні цілі. Це найвища сума, видана в такому часі на допомогу союзникам ЗДА. В бюджеті на фінансовий 1954 рік чотири республіканські конгресмени, члени Комісії для закордонних справ, домагаються обмежити видатки на Агенцію Взаємної Безпеки на дальший $1,000,000,000. Уряд домагається видатків на цю ціль в сумі $4,998,742,000. Зате зменшилися видатки на економічну допомогу в першій чверті 1953 року на 10%, — в порівнянні з тим самим періодом у 1952 році.

МОЖЛИВІСТЬ ПРАКТИЧНОГО ПРИМІНЕННЯ АТОМОВОЇ ЕНЕРГІЇ

Вашингтон. — Шікаґське підприємство загального користування запропонувало побудову нової електрівні, що була б порушувана атомовою енергією. Продукція такої електрівні була б дуже дешева і виносила б біля одного цента за кіловат-годину.

ВСІ НІЧЛІГИ НА СОЮЗІВЦІ НА ЧАС ВІДКРИТТЯ ВЖЕ ЗАРЕЗЕРВОВАНІ

Із Союзівки біля Кергонксон повідомляють, що всі кімнати й нічліги на час відкриття Союзівки в днях від 3 до 6-го липня вже зарезервовані, отже нових замовлень на ці три дні вже не можна задовольнити. Натомість ще є вільні місця на вакації на дальший сезон, починаючи від понеділка 6-го липня. Зарезервовання всіх нічлігів на час відкриття на самій Союзівці не вичерпує можливостей знайти нічліг в поблизьких місточках Кергонксон, Вавересінг, Напанок та Елленвіл, віддалених тільки кілька миль від Союзівки. Підготова до відкриття Союзівки вже майже завершена, включно з великою мистецькою й розваговою програмою. Завершено вже теж ремонт, модернізацію та комфортове устаткування всіх домів і приміщень. Загально очікується великого здвигу народу з усіх стейтів під час відкриття Союзівки та робляться всі можливі заходи, щоб кожний міг провести день чи два під час відкриття з найбільшим вдоволенням для себе. Відкриття Союзівки, як відомо, відбудеться в суботу 4-го й в неділю 5-го липня. Формальність відкриття буде довершена в суботу вполудне й опісля відбудеться прийняття-обід, з вибраною програмою. Для вигоди відвідувачів під час відкриття й гостей вже приготовано до купелі великий басейн з чистою, джерельною водою. Одержано вже багато зголошень на програмові прогулянки на Союзівку з нагоди її відкриття.

КОРЕЙСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ РІ НАКАЗАВ ЗВІЛЬНИТИ ПОЛОНЕНИХ КОРЕЙЦІВ

25,000 АНТИ-КОМУНІСТИЧНИХ ПОЛОНЕНИХ ВИЙШЛИ З ТАБОРІВ; АКЦІЯ ЗАГРОЖУЄ СПРАВІ ПЕРЕМИР'Я

Токіо. — Президент Корейської Республіки, Сингман Рі, почав вчора особисто акцію проти плянів Об'єднаних Націй, наказавши звільнити з таборів полонених північних корейців, які виявили своє анти-комуністичне наставлення. Акція президента Рі призначена на розбиття теперішніх плянів перемир'я, на підставі яких Корея має бути поділена на дві частини й її північна частина має залишитися в руках комуністів. Згідно з наказом президента Рі, корейська військова сторожа, що берегла таборів полонених дозволила тисячам полонених корейців вийти з таборів, а президент Рі та інші корейські політичні й військові провідники звернулись до корейського населення з закликом, щоб воно допомогло звільненим полоненим, забезпечуючи їх цивільним одягом і харчами. Кілька тисяч полонених відразу замішались між цивільне населення. Дальшому виходові з таборів намагалась перешкодити альянтська сторожа, що була в меншості у відношенню до південно-корейської. Не зважаючи на це, з таборів вийшло коло 25,000 антикомуністичних полонених, з чого вже понад 9,000 знову були придержані та завернені назад до таборів американськими та іншими альянтськими вояками, при чому в сутичках 9 полонених було вбитих. Інші звільнені полонені швидко розсипались по цілій Південній Кореї, серйозно зменшуючи надії на можливість швидкого перемир'я. „Причина того, чому я так поступив без повного порозуміння з командуванням Об'єднаних Націй, занадто наявна, щоб її треба було вияснювати" — заявив коротко президент Рі. Акція звільнення полонених почалась вчора з безпосереднього наказу південно-корейського генерала Вон Йонг Дук, який самочинно з відділами південно-корейських тисяч перебрав контролю таборів полонених в Пусан та почав звільнювати полонених без будь-яких формальностей, прямо відкриваючи ворота таборів та наказавши своїм воякам не ставити жадних перешкод у „втечі" полонених. Вихід полонених з таборів тривав 6 години, заки подано про це вістку. Тоді теж президент Рі заявив, що ген. Дук діяв з особистого наказу президента. Президент Рі й ген. Дук негайно проголосили заклики до народу в справі всебічної допомоги звільненим полоненим. Самочинне звільнення корейцями тих полонених порушило одну з головних умов простанованого договору в справі перемир'я, на підставі якого полонені мали бути задержані в таборах та передані під контролю й „опіку" невтральної комісії, до якої входять теж представники комуністичної Польщі й Чехословаччини, а комуністичні аґенти в тому часі мали „вияснювати" полоненим, чому вони повинні вертатись „на родину". Президент Рі, повідомляючи про своє рішення звільнення полонених, перебрав за це повну відповідальність, кажучи, що він діяв, як голова суверенної держави з повним правом на власну оборону.

Звільнення полонених корейців зменшує надії на перемир'я

Вашингтон. — Ані з державного департаменту, ані з іншого офіційного американського боку ще не було жадних коментарів відносно рішення корейського президента Сингмана Рі, щоб звільнити анти-комуністичних північних корейців з південно-корейських таборів полонених, але в поінформованих колах вважають, що ця акція серйозно зменшує американський оптимізм відносно сподіваного вже в найближчому часі перемир'я. Рішення президента Рі вважається у Вашингтоні розпачливим кроком в намаганні не допустити до перемир'я, яке поділить Корею на дві частини та віддасть половину країни на поталу комуністам. Все ж таки серйозність положення зменшує акція альянтського командування, що негайно після того почало розшуки за звільненими полоненими, повертаючи деяку частину з них назад до таборів.

Можливість надзвичайної сесії Генеральної Асамблеї О.Н.

Об'єднані Нації, Н. Й. — Вістку про звільнення корейців з південно-корейських таборів полонених прийнято в колах Об'єднаних Націй з великим занепокоєнням та вказується на можливість скликання надзвичайної сесії Генеральної Асамблеї, якщоб ця акція південно-корейського уряду загрожувала та стала на перешкоді до завершення переговорів в справі перемир'я. Офіційно теж головна квартира Об'єднаних Націй відмовляється від коментарів, очікуючи дальших вісток і повідомлень.

ОСТАННІ ВІСТІ

В останній хвилині наспіли такі радіоповідомлення:

— В Японії розбився сьогодні вранці великий американський військовий транспортний літак. Ціла залога літака й всі подорожні, разом в кількості 125 осіб, згинули в катастрофі. Подорожніми були американські вояки, що були на відпочинку в Японії й верталися назад до служби в Кореї.

— Альянтське командування в Кореї скасувало всі військові відпустки та наказало всім вояками вернутися до своїх квартир, у зв'язку із звільненням південними корейцями полонених. Альянтське командування рівночасно проголосило заклик до всіх звільнених полонених, щоб вони вертались назад до таборів, а уряд Південної Кореї закликає своє населення та місцеві поліційні власті, щоб забезпечили полонених цивільним одягом і харчами та допомогли їм скритись перед альянтською погонею. Цей уряд рівночасно проголосив, що кожна особа, яка причиниться до арешту та повороту до табору звільненого полоненого, буде карана на підставі військового корейського закону, без уваги на її національність.

— Тисячі совєтських вояків, в шоломах та озброєні до зубів, патрулюють вулиці совєтського сектора Берліну, намагаючись привернути спокій. Тимчасом, започаткований в Берліні бунт проти совєтської влади, поширюється на інші міста Східної Німеччини. До більших заворушень дійшло головно в Маґдебурґу, де в сутичках з совєтськими військами та комуністичною поліцією було вбитих 22 німців.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75
В Джэрзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	$ 6.50	Six months	$ 6.50
На три місяці	$ 3.50	Three months	$ 3 50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобв'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

АЙЗЕНГАВЕР НА ІСПИТІ

Що Айзенгавер добрий вояк і великий стратег, знають не тільки в Америці, але й в цілому світі. Але чи він є тої самої міри державний муж, політик міжнародного маштабу, та ще в нації, яка є у проводі вільного світу, в те ще дехто й досі сумнівається. Звідси і натиск на Айзенгавера, в першу чергу з боку його прихильників, щоб він повів себе в деяких справах так, щоб всі відчули ,що мають до діла зі справжнім світовим лідером.

Хто переглядає американську пресу, той начитався всячини на ту тему. Одні хотіли б довести доконче до конфлікту Айзенгавера з сенатором Тефтом, другі з сенатором МекКарті. Мовляв, хай Айзенгавер дасть усім пізнати, хто є „босом". Демократам такий конфлікт навіть на руку, бо він міг би довести до хаосу в Республіканській партії .Він наставив би неприхильно Сенат проти президента, бо ж немає сумніву, що навіть сьогодні, не зважаючи на хворобу Тефта, його вплив у цій установі є рішальний.

Як знаємо, президент Айзенгавер, хоч новик у політиці, до ніякого розриву з Тефтом і Сенатом не допустив. Він не пішов на особисту війну з сенатором МекКарті, але й не відступив від своїх ліберальних засад, як у відношенні до університетської свободи, так і „палення книжок". Щодо цього, чи З'єдинені Держави можуть „іти одинцем", він висказався дуже виразно, кажучи, що навіть ради своєї власної забезпеки їм треба мати приятелів ,а тим самим їм не тільки треба бути в Об'єднаних Націях, але ще й стати їх душею.

Усе це не пішло гладко. Кожний невідповідний крок президента міг фатально відбитись на його власній партії, що знов мало б дуже погані наслідки в Конґресі. До того таку подію роздула б комуністична пропаґанда в світі як занепад престижу президента Айзенгавера у своїй країні, бо ніби не має вже поперття навіть у власній партії. А на помилки Айзенгавера ждали комуністи і Совєти дуже нетерпеливо від самого початку його урядування. Краща частина американського громадянства це добре відчула і тому щиро бажала — без огляду на партійну приналежність — новому президентові повного успіху. Дайте змогу людині на найважливішому та найтяжчому в світі становищі — писала преса — пізнати сяк-так обставини і дібрати собі людей, а щойно потім критикуйте та вимагайте проводу!

Той переходовий час уже скінчився. Кожний теперішній крок президента Айзенгавера вже є критикований як крок провідника в внутрішній та закордонній політиці. Досі ця критика була позитивна, бо на перші питання свого політичного іспиту президент Айзенгавер відповів добре, розумно й тактовно. Та тепер він стоїть перед найтяжчим питанням, на яке йому прийдеться відповідати на Бермудських островах. Там зійдеться з таким випробуваним політиком, яким є Винстон Черчил, що говоритиме не тільки від імени Великої Британії, але й від усього Британського Комонвелту, від якого має згоду на таке складне й важливе питання, як допущення червоного Китаю до Об'єднаних Націй. Якраз проти цього є весь американський нарід, очевидно крім комуністів та їх поплентачів. Совєтська пропаґанда форсує вже довгий час це питання, знаючи, що воно може порізнити демократичні нації, а Москві якраз про те й іде. Ту саму мету має комуністична пропаґанда в справі негайного об'єднання цілої Німеччини. Кремль найбільше боїться німецького збросння в Европі, а в тому має доброго спільника в Франції. Ця складна проблема теж буде предметом нарад на Бермудських островах, як і справа об'єднання цілої Кореї ,якщо прийде до перемир'я.

Світове лідерство президента Айзенгавера буде отже виставлене на першу велику пробу. Це буде його перший міжнародний політичний іспит, який дасть йому нагоду виявити прикмети людини, в руках якої світовий провід. Цей провід мусить відчути в першу чергу Кремль, що тепер склав нові пляни і повів нову тактику для розбиття спільного оборонного фронту вільних націй.

Життя у нездоровому світі

Відомо, що у високо промисловій Америці нараховують велике число психічнохворих. Якщо взяти статистичні дані, то цих хворих є значно більше ніж в постійно нищеній, неспокійній Европі. Припустивши навіть, що не всі країни Европи провадили підрахунок н е р в ово-хворих (зокрема цього не провадилося на наших землях, де майже кожне село мало свого психічно-хворого), то все таки, відсоток таких хворих тут надто високий.

Високо розвинена міська цивілізація, що вможливила розріст мільйонових міст поставила в інші умовини існування мільйонів людей. Людину, що колись виростала в невідривному єданні з природою, пересаджено в інший, що вона його сама створила, ґрунт. Мільйони людей не бачать як сходить і заходить сонце, як світить місяць і зорі, не віддихають раніішним повівом прохолоди ще ненародженого дня. Здорове денне світло заступлене їм електрикою, а природне пересування ногами — сидінням у автах. Спеки і холоду великий відсоток мешканців сучасного американського міста вже не відчуває, забезпечивши себе центральним огріванням та охолоджувачами повітря. Почування голоду незнане їм, як і почування болю при легких нездужаннях, поскільки вже кілька років пенісіліна вбиває в зародках більшість захворінь.

Колись в світі нашуміла книга Карейя про „Людину — істоту незнану". Автор вказував на небезпеку відірвання від природи і дораджував змінити сучасні умовини життя, щоб наблизитись до загубленого стику з природою.

У Европі цю книгу сприйнято зі здивуванням і її читали, як далеку від життя фантазію. Проте вона набирає ваговитости для тих, хто опинившись в першому поколінні в Америці, відразу попав живчик величезних міст.

Статистика смертности членів Українського Народного Союзу виказує непомірно високий відсоток вмирання членів з-поміж найновішої іміґрації. Серед них же знаходиться великий відсоток небезпечно нервових і багато випадків психічних занедужань.

Нервово хворі вимагають особливо дбайливого і довготривалого лікування, що їм не можуть забезпечити їхні, незаможні родини. Тож такі хворі перебувають звичайно в родинах, у зовсім невідповідних побутових умовинах, що не сприяє їхньому одужанню.

Тому, щоб боротися з такого роду недугами дуже тяжко, — то тим більше належить застановитися над їхніми причинами і, в міру можливости, уникати їх. Тривожливі прикмети, як нервування, безсоння тощо — це осторога природи перед можливими ускладненнями й легковажити цього остереження ніяк не належить.

Не завжди можливо піти за голосом осторги і змінити своє життя. Але хто може — повинен випробувати це. Багато родин може переїхати з центру міста на окраїну, де менше забруднення повітря, де можна спати при відкритих вікнах та хоч трохи відчувати подих природи.

Зміна праці — часто допомагає встановити захитане здоров'я. В Америці люди розуміють, що задоволення можна отримати вибором відповідної праці, або зміною набридлої. Цієї зміни праці позбавлені мільйони робітників в Совєтському Союзі і вже задля самого цього совєтський „рай" стає їм пеклом.

Живучи в країні свободи, ми одначе добровільно піддаємося своєрідній неволі — хвилюванням з-за дрібниць. Симпатичні, бадьорі і спокійні в приватному житті особи, зміняються часто, коли починають розмовляти про так звану політику. Увесь світ тоді для них ділиться на своїх і чужих. Ці чужі, себто люди, що не поділяють їхніх політичних поглядів, варті найгірших висловів й все що чинить їхня група — це найшкідливіше, найгірше, найпідліше. І культурна людина починає говорити не тільки явно неправильно, але запевняти ,що її погляд єдиноспасенний. Явище загрозливе: це попередження, що не все гаразд в психіці цієї людини і що надійшла пора відкинути від себе ці нервуючі думки, що легко можуть скінчитись лікуванням в лічниці для психічно хворих.

Отож людство не тільки поставило саме себе в шкідливі умовини побуту великих міст, але й в шкідливі суспільно-політичні відношення.

Існують почування корисні для здоров'я людини й почування шкідливі. Заздрість, гнів, нехіть чи просто постійне недовір'я до частини свого суспільства, себто до людей з якими — так чи так — доводиться зустрічатися, доруйновують захитаний іншими справами психічний стан людини.

Люди, що не потраплять по-братньому віднестись до своїх політичних супротивників, готують собі особисто невеселе майбутнє. Навпаки, вибачливі особи, що ясністю свого духа переборюють від'ємні почування, не тільки втримують особисте духове здоров'я, але й оздоровлюють інших. Біля таких людей, — із-за особистої до них симпатії — купчаться особи найрізніших політичних переконань й, тим самим, такі особи являються вродженими центрами, провідниками дійсного широкого всіхоб'єднуючого політичного середовища.

Звичайно, в нашому психічному здоров'ї є речі, що їх ані оминути, ані перебороти люди неспроможні. Цим допомогти може тільки вправний лікар, або й ніщо не може допомогти. Але значна більшість випадків психічних захворінь викликана такими справами, що їх, при сильній волі, можна перебороти.

Для того тільки належить зрозуміти, що світ, який ми собі створили — далеко не найкращий і що його можна поправити власними зусиллями.

Часопис „Свобода" повинен знаходитися в кожній українській хаті!

А. Чернецький (Швайцарія)

НАША ПРОПАҐАНДА ПЕРЕД СВІТОМ

Загально у нас тут на еміґрації поширена думка, що кожний українець це амбасадор української державної справи. Воно і так, і не так.

Це правда, що чужинець, який стрічається із українцем, від його морально особистої та культурної поведінки виробляє собі корисний чи некорисний образ про українців як націю. Тому й такий українець, який на чужині веде себе неморально, запивається та в п'яному стані робить публічно авантури, краде, ошукує, чи займається чорною торгівлею, тільки шкоду та нечесть наносить українському народові. Такі людці не є і не можуть бути амбасадорами у к р а ї н с ь к о ї справи! Українська спільнота мусить себе від них відмежовувати!

Але й не кожний українець-еміґрант, що живе без закиду, може бути добрим інформатором української справи між чужинцями. Щоб таким бути треба мати певні особисті вальори та не абияке знання української проблеми, як і світової політики, а головно треба докладно вивчити ментальність тої країни чи середовища, серед яких ми хочемо вести укааїнську пропаґанду.

Але крім знання і такту треба теж і чесности і віри в свою ідею, жертвенної відданости тій ідеї, переконання в її слушність, в конечність та неминучість її перемоги.

Це все треба доказувати чужинцям не самими словами, а особистими вчинками, своєю поведінкою.

Притому українську справу треба все зв'язувати із тенденціями загальної світової політики і на тому тлі вести нашу пропаґанду.

Як бачимо, це не легка справа і не кожна людина до такої праці надається. Тут нераз не вистачає самої теоретичної підготовки у консулярних школах чи дипломатичних академіях, яких ми українці ще навіть не маємо, тут треба в першу чергу особистих здібностей та хисту, а головно довгого практичного вишколу, прямої практики у політиці та дипломатії, яких ніяка наука у школі не заступить.

Але перший і найважніший наш обов'язок на чужині, кожний із нас може легко виконати. Це: скрізь і всюди з честю виявляти свою приналежність до українського народу. Це категоричний імператив і від нього не сміє відмовитись ніде, ніколи і під ніякими претекстами жаден українець.

Від цього обов'язку не може бути вільний український селянин і робітник, а тимбільше український інтеліґент, бизнесмен чи українськиий вояк.

У минувшині лихом і то страшним та шкодою для України було те, що українські дідичі, промисловці, а навіть генерали, коли із Росії приїздили у Париж, Лондон, Берлін, Відень чи Рим виступали всюди як росіяни. Це було звичайне ренеґатство, так не робили ні чеські, ні польські інтеліґенти, бизнесмени, чи генерали. Тому й світ знав їхні народи, бо бачив скрізь їхню еліту, їхню верхівку.

Пропаґанда у к р а ї н с ь к о ї справи на чужині, коли вона має бути із успіхом, не може бути ведена хаотично, навмання, без проробленого пляну і без його координації та узгіднення із певними національними організаціями і установами.

„Я сам собі Україна" — не може і не сміє ніколи бути тезою того, хто береться інформувати чужий світ про Україну! На цьому здається у нас найбільше промахів. Ми пропаґуємо нераз серед чужинців хаотично без ніякого логічного пов'язання. Тут є і ненависть до сусідів України, і ворожість до большевизму, і змагання до самостійної української держави і збройна боротьба за неї, при чому кожна група переліцитовує себе в силі тої боротьби та участи у ній. До цього ще додаємо і боротьбу за майбутній соціяльний устрій української держави і тут теж не без групового переліцитовування. До того всього домішуємо і справу державної форми, монархії і республіки, у різних їх видах та завершуємо це ще й релігійними проблемами, як: одна нація, одна держава, одна церква. Все те нараз! Предкладаючи це світові, хочемо, щоб він поміг нам те все здійснити. Очевидно, кожна група хоче того здійснення перш всього для себе самої. А світ дивиться на пропаґанду такої „реальної української політики" і здвигає раменами. Прямо не знає, що з нами, українцями, робити, як до нас поставитися?

Претендентів до влади у нас багато. Кожна група реклямує чужинцям свойого кандидата як найліпшого, який, мовляв, в народі має найбільше впливів і який — якщо чужинці поможуть йому дійти до влади, — найліпше їм за це відвдячиться.

Чужий світ, який і політику і державну проблему і саму демократію добре розуміє, дивиться на ті наші перегони за владу і тільки похитує головами.

В демократії вільно кожній групі і кожній людині старатись стати президентом держави, чи мати уряд і за тим вільно аґітувати, очевидно моральними засобами. Але до того треба мати перш усього свою самостійну і незалежну державу! Ми її ще не маємо, а мусимо її щойно здобути. Тільки в ній можливо навіть і хтось з нас може стати президентом, прем'єром, міністром тощо. Але — і то підчеркуємо, може, але не мусить бути! Все те залежить від волі народу і особистих здібностей кандидата на ці становиська.

Але ж перш всього треба виборoти цю державу і добути для неї міжнародне визнання ,а це можливе тільки і єдино при максимальній єдности і координації усіх наших національних сил, всіх груп, всіх партій, всіх одиниць, всіх українців. Чужинному політичному світові мусимо показати одну нашу українську волю, одну сцементовану націю, один моноліт і один український державний центр. Тільки тоді буде реальний політик у світі з нами поважно числитись, з нами серйозно переговорювати і нашу визвольну боротьбу підтримувати.

Хаосу має нині світ досить і без українців. Світова політика старається той хаос упорядкувати і тому не буде попурати ще й українському безладдю. Це мусимо ми всі, вже раз зрозуміти.

Це ніяка диктатура, ніякий тоталітаризм, а конечний імператив сучасної дійсности.

Як справжні демократи ми у вільній українській державі будемо боротися за вплив і владу. Це наше природне, демократичне право, якого нам ніхто не відмовляє. Та за створення самостійної української держави мусимо боротись всі разом і спільно. Це ніяка резиґнація із наших ідеологічних партійних програм. На демократичній і людській основі можна погодити і приналежність до політичної партії і зв'язок із своїм народом і цілим людством!

Тому й на партійному тлі можливе у нас замирення, тимбільше, що цього вимагає від нас добро загальної української справи, якій ми все клянемося служити. Цього, цілком певно, вимагає від нас і наш нарід на рідних землях.

(Закінчення буде)

ІМПОНДЕРАБІЛІЯ

(Від нашого кореспондента з Лондону)

Закінчилася пишна церемонія коронації в столиці Великобританії. Однак на вулицях лишаються тріюмфальні брами і всюди на палатах, на домах мешканців Лондону висять прапори і всякі прикраси та портрети королеви Єлисавети і королівської родини.

Коронація Єлисавети II своїм обрядом не відрізняється від давньої тисячолітньої традиції. Однак є зміна в відношенні сил у тій державній організації, що називається Британська Спілка Народів. Країни Азії, що були раніше колоніяльними володіннями Британії, стали незалежними державами. Голови урядів цих країн (Індія, Пакістан, Цейлон) брали участь в обряді коронації нарівні з прем'єрами інших незалежних частин Британської Імперії. Британська Спілка Народів охоплює населення різної раси, віри і неоднакового рівня культури: християни, буддисти, мусулмани і по нашому „погани" взяли участь у коронації. Уже ця релігійна толеранція, виявлена представниками різних народів під час коронації, показує, як далеко вперед пішла Британська імперія в своєму розвитку. І титул королеви, як „оборонця віри" приймають громадяни Британської Спілки Народів як забезпечення свободи кожної релігії і в найдальших закутках імперії.

Ще на початку 20-го століття були помітні в Англії республіканські течії, — між лібералами і соціялістами в першу чергу. Людям, вихованим в дусі раціоналізму, що шукає пояснення для явищ суспільного життя в логічних доказах і мотивах, пишність королівського двору і романтика коронації були не до смаку.

Але І Світова Війна і поява на европейськім континенті масових рухів, що шукали основи для себе не в логічних доказах, а в ірраціональних бажаннях і почуваннях (большевизм, фашизм) зміцнила прив'язаність народу Британії до своєї політичної традиції. Кожний інстинктом відчув, що на місце традиційної символічної влади — монархії можуть прийти нові боги мас, що, за виразом Анатоля Франса, „прагнуть крови". Тому британці дали перевагу традиційному, випробуваному протягом століть і контрольованому „ірраціоналізмові" символічної влади монарха, і не пішли на принаду „тоталітарної монархії", якою на ділі був італійський фашизм, німецька диктатура Гітлера і єдиновладна тиранія Сталіна.

Німецький канцлер Бісмарк ужив латинського слова „імпондерабілія" для тих явищ у суспільнім житті, які не можна зміряти ніяким інструментом, щоб пізнати їх вагу. Релігія, національний характер, традиція — це все „імпондерабілія".

Королівська влада в Британії це чинник, що діє на почування, це той „тон, що робить музику", або — те здоров'я, якого не помічає людина доти, доки не занедужає. Елементи імпондерабілій британської монархії дуже прості: народ хоче бачити в особі короля (королеви) символ єдности нації і держави. Цей символ мусить бути над партіями. Король завжди дає перевагу тій партії, що здобула більшість у парляменті. Цій партії король доручає владу в державі. Цим задовольняє королівська влада нормальне чуття справедливости.

Король і його родина постійно перебувають на службі державі. Ціле життя королівської родини перебуває мов би під шклом, кожний крок є уреґульований і наперед означений.

Від королівської родини вимагається більше ніж від звичайного громадянина, король має менше можливости розпоряджати ,своїм життям ніж інші. Це найкраще пізнати по Едварді VIII, що через одруження з розведеною жінкою мусів зректися королівського титулу.

Мов той колекціонер різних раритетів, Британія має у своєму посіданні королівську родину, що має давати приклад іншим своїм розміреним життям. Тому так часто зустрічаєте знимки королеви з її мужем та з дітьми. Це ідилічне життя королівської родини тішить громадян, їм присмно бачити зразкову королівську родину, як приклад, бо ж родина — основна комірка суспільства.

З перетворенням Британської Імперії в Спілку Народів „ірраціональна" роля королівської влади набула ще більшої ваги. Нема іншої сили, окрім символічної королівської влади, що є „головою Спілки Народів", яка могла б удержати зв'язок між Британією та іншими незалежними частинами цієї світової держави. Присутність усіх прем'єрів незалежних частин Британської Спілки Народів на коронації Єлисавети II в Лондоні свідчить, яку вагу має королівська символічна влада в цій небувалій в історії політичній конструкції.

Королівська влада в Британії не є реально-політична, а морально-політична. Від цього вона не тільки не зменшила свого впливу, а навпаки ще збільшила. Бо ця пошана до символу єдности Британської Спілки Народів спирається на почуваннях доброї волі і співпраці, на основах рівности, свободи і справедливости. Ці моральні основи конституційної монархії підкреслила молода королева після своєї коронації, коли в промові заявила нвоє бажання служити всіми силами для добра всіх народів держави і зокрема забезпечувати права меншостей.

П. А.

†Д-р Степан Баран

З МОЇХ СПОГАДІВ ПРО ІВАНА ФРАНКА

(6)

Франко залишився у Львові в часі царської окупації Галичини 1914-15. З вибухом війни Тарас вступив до леґіону Українських Січових Стрільців (УСС-ів), де був старшиною, а молодший Петро служив при літунстві в австрійській армії в ранзі підпоручника. Дочка Анна виїхала до родини своєї матері в Києві. Дружина Франка була у лікарні і тяжко хворий Франко залишався самітній. Дехто з українців, ,старшин російської армії ,що були у Львові, відвідував хворого Франка і через тих старшин передавав він листи чи устні вісті до дочки Анни з проханням, щоб вона з Києва повернулася до Львова. Але дочка не повернулася, що Франко відчув дуже болюче.

По уступленню російських військ зі Львова в другій половині червня 1915 р., повернулися з Відня і головні діячі наших центральних установ. У вересні приїхали члени редакції „Діла" д-р Василь Панейко і д-р Михайло Лозинський. „Діло" у Відні виходило як тижневик. „Діло" зачало появлятися знову як щоденник. З кінцем вересня 1915 р. повернувся з Відня і я та зорганізував видавання у Львові знаного в краю перед війною популярного тижневика „Свобода" очоливши його редакцію, яку вів і у Відні в часі окупації Львова. Відновив я і діяльність Народного Комітету, як його секретар, та свою адвокатську практику. Ще восени 1915 р. утворено у Львові в обширній домівці дяківської бурси при вул. Петра Скарги притулок для виздоровців з лігіону УСС. У цьому притулку приміщено і хворого Франка в окремій, ясній і затишній кімнаті. Йому послуговував його братанич, сільський 16-літній парубчак, Василь Франко, що у часі війни стративши підводу, з якою виїхав, забрів до дядька у Львів у тут залишився. До Франка навідувався щодня і його приятель з молодечих літ, радник Карло Бандрівський. УСС, що там мешкали, теж піклувалися Франком, а лікарську опіку давав йому стрілецький лікар д-р Щуровський ,а незабаром постійно старший український львівський лікар д-р Бронислав Овчарський. На різдвяний Свят Вечір 6 січня 1916 р. стрільці запросили до себе і Франка. Він у їхньому товаристві провів цілий вечір при співах колядок принагідного хору виздоровців. З цього спільного вечора є і фотографічна знимка Франка у товаристві усусусів, мабуть остання знимка Франка за його життя, подана пізніше в українських журналах.

В лютому 1916 р. прийшов до моєї канцелярії радник Бандрівський і сказав мені, ро Франко запитував його про мене. Десь перед тим була моя стаття у пресі, не пригадую, чи в „Ділі" чи в „Свободі", яку відчитував йому хтось з усусусів і це пригадало мене Франкові. Бандрівський сказав що я у Львові, і Франко попросив свойого приятеля переказати мені, щоб я його відвідав. І я з Бандрівським умовився про день і годину і у назначений час я явився у Франка.

Франко лежав у ліжку, я сів на кріслі при недалекому столику, а біля мене Бандрівський. Франко розпитувався мене, що я тепер роблю і при кінці недовгої тоді розмови запитав мене, чи маю красвий закон про риболовство. Я відповів, що маю і коментар до цього закону. Тоді Франко просив, щоб я ще до нього зайшов і приніс йому згаданий закон. Франко був пристрасним аматором рибалкою і йому прийшла думка про потребу новелізації цього закону, на його погляд для селян некорисного.

При наступних відвідинах Франка я приніс зі собою згаданий закон. Франко сказав, що він попросить прочитати йому цей закон, а він продиктує деякі зауваги для нього, які можуть бути для мене матеріялом при редагуванні проєкту новелі до цього закону. Він знав, що я був кандидатом на посла при розписаних ще у червні 1914 р. виборах до галицького сойму, які мали відбутися у вересні 1914 р. З причини вибуху війни з початком серпня 1914 року реченець виборів відложено на неозначений час по війні. Я кандидував з української міської округи таких міст: Перемишля, Ярослава, Сянока і Яворова і не мав взагалі ніякого контркандидата, отже мій вибір на посла був запевнений. Франко сказав, що війна закінчиться, вибори до сойму тоді відбудуться і я буду послом. Тому вже тепер просить мене, щоб я, бувши послом, не забув у соймі проєкт новелі до закону про риболовство. Книжку зі законом про риболовство з коментарем до нього я залишив Франкові, але ніяких записок щодо проєкту новелі не одержав, як і не одержав більше і самої книжки.

Стан здоров'я Франка помітно погіршався .На це звернув увагу Бандрівського і лікар д-р Овчарський, кажучи, що зближається скоро кінець життя Франка. Я це знав від Бандрівського і мої відвідини Франка мали на меті намовити його до списания заповіту (тестаменту). Франко у розмові з Бандрівським згадував, що хоче видідичити дочку Анну, яка не послухала просьби і не повернулася до Львова, залишаючи його самого у час його тяжкої недуги. Згадував йому і про видідичення своєї дружини Ольги. З початку я не порушував зовсім справи заповіту, ждучи на відповідну нагоду і відповідний настрій Франка. Такий настрій у нього остаточно знайшовся. Обережно я звернув тоді увагу Франка на потребу списання заповіту та призначення його бібліотеки, власних рукописів і кореспонденції Науковому Товариству Шевченка у формі запису. Франко відповів, що годиться зробити тестамент, але хоче в ньому видідичити дочку і дружину. Я вияснив йому, що видідичення дочки не має законних основ, а дружині і так належиться по закону досмертне ужиткування четвертини його майна. Краще зробити так, що універсальними спадкоємцями усього майна по рівній невиділеній частині слід зробити усіх дітей — Тараса, Петра і Анну, а дружині записати четвертину ужиткування його майна, але діти й так обов'язані удержувати свою матір. До нерухомого майна Франка належала хата, до рухомого його авторські права. Бібліотеку, рукописи і кореспонденцію слід записати Науковому Товариству Шевченка у Львові, якого Франко є дійсним членом і яке давало йому щомісячну емеритуру. Про цю останню справу йшло мені тому, що, як я згадував, аґенти Британського Музею хотіли закупити бібліотеку, рукописи і кореспонденцію Франка і тоді ці цінні речі пропали б для нас зовсім. По хвилині надуми, Франко заявив, що хай буде так, як я йому раджу. Приходьте хоч завтра і спишіть тестамент, а усі законні формальності, ви, як адвокат, самі знаєте. На цьому скінчилася наша розмова і я попращався і вийшов, а незабаром за мною вийшов і Бандрівський.

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

Література Мистецтво Розвага

ГАЛИНА ЖУРБА

Галина Журба

Серед нас живе, майже призабута, сеньорка українських письменниць Галина Журба. Мало хто нею цікавиться і мало хто знає, в яких умовинах вона живе, що робить, як пробивається життям. Правда, вона зовсім не дбає про те, чи цікавиться нею хто, чи ні. Вона навіть не звертає уваги на обставини, в яких живе. Але вона не перестає жити літературою, вона виконує свою письменницьку працю, яка буде цеголкою в розбудові української літератури.

Сьогодні Галина Журба на 65-ому році життя і має поза собою більше, ніж 40 років літературної діяльности. Згадуємо про це не тому, щоб визначувати її ювілей, чи заохотити влаштувати академію, щоб пригадати громадянству цю надзвичайно скромну людину, яка працювала і працює для української літератури. Висновок мусіло б зробити само громадянство.

Не дивлячись на життєві умовини, Галина Журба продовжує свою письменницьку працю з неменшим запалом, як колись починала пробувати пера дев'ятирічною дівчинкою. Друкуватись почала вона вже на двадцятому році життя. В літературні кола ввійшла зовсім випадково, як це і часто буває. Її шкільний приятель дізнався, що вона пише і представив її А. Ніковському, а той, — прочитавши збірку перших оповідань молоденької авторки, — вирішив, що вони рішуче варті уваги й друку. Так Ніковський став хрищеним літературним батьком Журби. Коли оцінка знавця була така прихильна, тоді й варто було ці оповідання видати друком. І це зробила вже сама авторка, продавши подаровану на цю ціль її мамою свинку.

Ця перша збірка Галини Журби вийшла друком за редакцією А. Ніковського 1909 року під назвою „З життя". В книжечці шість оповідань, і вони вже вказували на талант авторки, та й заповідали з неї визначну письменницю. Прихильними рецензіями прийняли цю книжечку й Іван Липа й Є. Чикаленко, а це було доброю заохотою для молодої письменниці працювати далі. Очевидно, багато молодечих творів письменниці не побачили друку, бо Галина Журба відповідально ставилась до всього написаного. И тому то наступна збірка появилась аж 1919 року. Була це збірка оповідань, друкованих в „Українській Хаті", під назвою „Похід життя", виданих у видавництві „Сяйво". Це вже зріла збірка і вона поставила письменницю в ряді кращих тогочасних молодих письменників.

Галина Журба не належить до авторів-скорописів. Вона свої твори виношує і вирощує, щоб випустити їх у світ передуманими і викінченими. Тому то літературний дорібок письменниці невеликий кількістю, але знатний якістю. Після двох згаданих збірок, вже на еміграції, вийшла в Тарнові 1922 р. п'єса „Маланка", яку часто виставляли наші тодішні театри на еміграції, а потім у Празі „Метелиця" і там же „В перелеті років". А згодом, аж у 1933 році у Львові у видавництві Тиктора вийшла перша частина великої розповіді про революційні часи в українському селі під назвою „Зорі світ заповідають", яка здобула письменниці розголос і велику літературну нагороду. Друга частина цієї повісти під назвою „Революція йде" вийшла в 1938 році у видавництві Палієва. Темою цих повістей — передреволюційний і революційний час в Україні, змальований в аспекті одного українського села. Підзаголовок книги так і подає, що це хроніка одного села. Та письменниця дала на тлі одного села характеристику всієї нашої країни, змалювала образ всієї України. Повість в деякій мірі автобіографічна і повна щирого співчуття для нашого народу, не зважаючи на те, що письменниця з панського спольщеного роду та ще й донька поміщика.

Тепер Галина Журба викінчила до друку нову повість про дитинство під назвою „Далекий світ". Щира безпосередність, яка характеризує цю нашу письменницю і оригінальний підхід до проблем і спостережень значні і в цій новій книжці, яка напевно в короткому часі знайде видавця і дасть нам, у нашій убогій дійсності на книжковому ринку, нову гарну і вартісну книгу.

Б. Ром.

Письменниця, яка живе поезією

„Проходжу я вулиці глітні,
як гість принагідний з Нагаму;
сміюся і граюся з дітьми,
сумую на лавах з старцями.

Мріються сни найдорожчі
речей пережитих колись:
змандровані вулиці й площі
далеких покинутих міст..."

Читала нещодавно на своєму літературному вечорі в Літературно-мистецькому Клюбі у Филаделфії Галина Журба і всі ми — учасники того вечора, були здивовані. Ця наша визначна письменниця-сеньйорка, лавреатка літературних нагород, письменниця, яка вже має своє місце в історії української літератури, пише теж вірші, і які ж свіжі, оригінальні і безпосередні. Ми із повною насолодою вслухались у її мелодійний голос і переживали хвилини справжнього піднесення від високопоетичних образів, від щирої і глибокої ліричної мелодії. Це ми, які живемо поруч цієї напричуд скромної жінки, простої і невибагливої в матеріяльному світі, раптом побачили, що це побіч нас живе великий мистець слова, велика українська письменниця і, найважніше, живе вона разом із нами в одних обставинах, але не одною думкою. Вона і в цих бідних несприятливих умовинах, у яких вважає себе принагідним гостем, пише, творить і живе поезією. Коли ми гляділи на цю скромну і скромно вбрану жінку, яка, — не зважаючи на свій вік і на життєві умовини, — повна життєвої снаги і повна творчого вогню, що криється в її живих очах, — нам стало трохи ніяково, як збайдужніли ми у своїй еміґрантській мандрівці, як не вміємо оцінити навіть того, що мусимо, і як забуваємо навіть про тих, яких забути не сміємо.

Галина Журба — одна з найвизначніших сучасних письменниць, народилась 1888 р. в рідні спольщеного поміщика на Браславщині, Добровського. Дитинство пережила поміж двох потужних хвиль: культурного впливу високоінтеліґентського дому свойого батька — польського патріота, і потужного впливу українського побуту і чару української землі. Перемогла ця друга хвиля — перемогла Україна, й молода дівчина ще з дитячих років захоплюється народним життям, народною культурою, захоплюється Шевченком. Вона стає з народом і визнає право народу, не зважаючи на те, що в революції тратить батька, ліберального поступовця і хлопомана, але в суспільному становищі польського пана.

Ще дитиною пише Галина оповідання, головно героїчного змісту. Не любить свойого родинного панського дому, ні балів у ньому, ні навіть різних високопанських наук, але пристає із челяддю, слухає оповідань про козаків, живе з народом. З тим народом і залишається. Одружується з письменником Нивинським і ввесь свій талант присвячує літературній діяльності. Письменниця ставилась і ставиться з великою увагою до своїх літературних праць і тому довгих років вимагала поява її кожного нового твору. Галина Журба ще в повні творчих сил і вона живе новим твором, який саме викінчує для друку і, так сказати б, шукає для нього видавця. Темою цього нового твору — дитинство письменниці, цікаве вже згаданими обставинами великопанського дому і народного українського довкілля. Крім цього Галина Журба працює над циклом автобіографічних розповідей під назвою „Далекий світ" і з цього циклю вона теж прочитала на останньому вечорі одну картину.

Але найбільше здивувала вона слухачів віршами. Вона сама подала у вступі, що майже кожний український письменник, — писав, або пише вірші. Вірші писав Грушевський і Туган-Барановський, то ж і вона не хотіла виломитись із традиції. Правда, усі починають віршами, а вона навпаки — закінчує. А поезія Галини Журби така безпосередня і така повна свіжих живих образів, що здивувала. У час, коли поети шукають модерного витончення і попадають у кульгаву штучність, вона пише свобідно, від серця і цією сердечною безпосередністю захоплює.

Вечір Галини Журби у Літературно-мистецькому Клюбі у Филаделфії був одним з найкращих, влаштованих цим Клюбом впродовж кількарічної діяльности. Та й він напевно був історичним, бо це вперше скромна і вглиблена у свій замкнений творчий світ письменниця виступила прилюдно, та й виступила саме на 65-ому році життя й на сороковому році своєї літературної діяльности. Можна б говорити про ювілей, про академію з цього приводу, але чи вдається намовити на це саму письменницю? Але можна й без її згоди більше цікавитись її творчим доробком і нею самою, бо вона справді серед нашої вбогої літературної дійсности світоч і унікат: вона живе своїм творчим життям, у свойому поетичному світі — цікава й оригінальна письменниця, якою можемо пишатись.

(от)

В. Несторович

ЗАСУДЖУВАТИ ЧИ РЕАБІЛІТУВАТИ?

(З останніх програм Літ.-Мист. Клюбу в Дітройті)

Цикл вечорів, присвячений українській літературній творчості під совєтами, був смілим задумом під кожним оглядом: і широтою теми, яку треба було вичерпати в трьох вечорах, і підбором трьох доповідачів (четвертий не з'явився), дуже різних у свому підході і в своїй оцінці явищ та людей, зв'язаних з тематикою, а відомих їм здебільша зблизька. В ході доповідей і дискусій гостро зарисувалось теж питання: чи можна відділити есенціональну творчість письменника від вимушеної халтури, від його громадських дій та від наявної відданости ворожому окупантові, щоб у той спосіб бодай частинно найти безпристрасний критерій при розгляданні літературного життя в Україні і замітніших його представників?

Цикл почався 12 квітня доповіддю ред. Кошельняка про „літературні угруповання на СУЗ до кінця 1922 р.". Завдання, яке взяв на себе доповідач, було нелегке, бо саме з тих часів, з часів т. зв. воєнного комунізму в Україні, є дуже мало матеріялів на еміграції. І тим більша заслуга його, що він зумів розвинути перед авдиторією широкий і цікавий процес шукань українських письменників за формами і змістом для вияву творчости в роках гарячої ще визвольно - національної атмосфери, що її жахливим терором старався охолоднити комуно - московський завойовник.

Літературні угруповання (Музаґет, Мистецтво, Ґроно, Аспанфут, Ланка, неокласики), в яких гуртувались українські письменники, як теж різні журнали, з яких вони промовляли до збентеженого політичними невдачами громадянства, представляли собою, як заначив ред. Кошельняк, продовження Україною боротьби, хоч уже тільки на культурному фронті.

На другому вечорі, дня 26 квітня ц. р., поет Петро Карпенко - Криниця розглянув літературний дорібок 5-ох поетів: Рильського, Сосюри, Тичини, Бажана і Малишка. І саме ось тут зарисувались ті сумніви, що мимохіть насуваються, коли перед очі ставлять нам поета і разом із тим апологета ворожого режиму, людину з партійним квитком, ба навіть орденоносця і державного достойника. Хто може сумніватись у великій талановитості цих поетів, особливо трьох перших, і хто може забути їх знамениту ранню творчість, не опоганену ще партійною лінією і ідолопоклонством? Та й чи можлива вже тепер безпристрасна оцінка цих людей, що ще живуть і діють в совєтській атмосфері і щораз продукують нові твори, якими все глибше грузнуть в трясовинні національного безчестя?

Карпенко - Криниця пробував їх реабілітувати, насвітлюючи те, що в їх творчості має печать високої мистецької вартости і невимушене ще було політичною дійсністю, від якої втекти не дозволяє совєтський терор.

Як ми вже зазначили вище — розбіжності виявились уже на цьому другому вечорі, але різкіші тони в дискусії залунали щойно під кінець, після третьої доповіді зі згаданого циклу, дня 10 травня ц. р.

Олександер Зозуля, що мав говорити про підсовєтських українських прозаїків, почав від боротьби „за українську душу", нав'язуючи до становища поета Карпенка - Криниці. Підхід Зозулі був радикально-неґативний до всіх письменників, що зуміли пристосуватись до совєтського режиму, маючи з того наявні користі, і не спромагаються на „твердість" у своїй творчості. Він засудив гостро всіх фаворитів совєтської влади, не вважаючи на те, що вони вже раніше дали, та навів приклад Кнута Гамсуна, якого покарав норвезький нарід за зраду, закинувши його дім поверненими книжками його авторства, хоч ці книжки високої вартости. Щоправда, на-

(Закінчення на стор. 4)

Галина Журба

ІДУ

Мандрувати присмно самій
у чоботях, кожусі і хустці;
чужиною, полями, взимі
йти лиш спогадам власним назустріч.

Знаходити подібність дороги
й красвиду рідність рожеву;
не стрічати нікого, нікого,
лиш одні придорожні дерева.

Десь на заході обриси міста
і на вежах з хрестами копули:
гомін дзвонів спокій благовістить...
— Та невже ж це я йду у минуле?

УСПІХИ УКРАЇНСЬКОГО СПІВАКА

Український оперовий співак Мирослав Скаля-Старицький, що в останніх роках здобув собі нечуваний, просто тріюмфальний успіх в найбільших операх Европи, де виконує, звичайно, головні ролі, цього року виступав у Бельгії, Франції і Альжирі. Новий успіх нашого артиста такий великий і такий промовистий, що не залишає сумніву, що маємо перед собою незвичайну появу — артиста світової величини.

Міро Скаля-Старицький в ролі князя в „Ріґолетто" Верді

Перед нами численні програми першорядних оперових вистав у Ніцці, Тульоні, Руані, Льєжі, Альжирі та ін., де на перших місцях зазначено ім'я М. Скалі-Старицького, з його фотографіями та ремарками.

Ще більш численні відгуки, репортажі та рецензії у французькій пресі і спеціяльних часописах, відомих старших і молодших музикознавців, які, не зважаючи на чужинецьке походження артиста (з містечка Скали над Збручем!) і свою велику перебірливість і критичність, дають незвичайно високу оцінку „небувалій появі", „незвичайного артиста" — знаменитого українського тенора на французькій сцені. Тим більше значення має така оцінка саме у Франції, де публіка і критика мають надто великий і різноманітний вибір, де не бракує високої музичної культури, а преса надто „тяжка" і коштовна, щоб робити „рекляму" незнаному артистові, що не мав ані протекцій, ані якихнебудь фондів для реклями. Отже ця сама преса констатує, що Скаля-Старицький „поривае" публіку, його зустрічають з такими оваціями та ентузіязмом, що співак мусить повторювати деякі арії аж тричі, — явище для деяких театрів зовсім виняткове!

Подаємо витяги, в дуже скороченому вигляді, з французької преси лише за 1953 рік про виступи М. Скалі-Старицького.

„Ля Франс" в Тульоні, з дня 6 січня, уміщуючи рецензію П'єра Реньєра на виставу „Ріґолетто", пише: „Міро Скаля, завжди дуже оплескуваний публікою, співав з захопленням і характерною для нього свободою, з тим блиском іскристих горішних тонів, які ще раз робили чудо, особливо в славній арії „Жінка змінна", яку він мусів повторювати аж тричі".

„Ля Марсілієз" в Екс ен Провенс, з дня 23 січня, обговорюючи ролю Каварадоссі в опері „Тоска", пише:

„З найбільшою приємністю ми побачили, знову на нашій міській сцені великого артиста Міро Скалю, одного з найбільш блискучих сучасних тенорів. Ще раз він показався в симпатичній і зворушливій ролі, чудовий співак зі знаменитим теплим, сильним і гнучким голосом, з досконалою музикальністю, актор без застереженого майстерства, щирий і передусім глибоко-гуманний, „правдивий", що „живе" своєю ролею. Це життя, цей порив і захоплення, з яким Міро Скаля співає і грає свої улюблені ролі на всіх европейських сценах, завжди здобуваючи великі успіхи, гідні його великого таланту. Він був Маріом Каварадоссі справді знаменитим, завжди чарівний, милий, трагічний, повний молодости, захоплення і шляхетности".

„Парі-Норманді", що виходить в Парижі і Руані, з дня 16 лютого, відмічаючи початок театрального сезону „блискучим „Фавстом" і „Богемою", завдяки виступу М. Скалі в ролі Рудольфа, нотує, що наш артист „знаменито провадить свій голос, завдяки досконалій техніці відддиху, співає ролю з гнучкістю і свободою". Відзначається „блиском горішніх тонів, чаром барви, переконливістю тембре, знанням тонкости нюансів, що приваблюють, коротко кажучи — всім тим, що дає вартість кожній інтерпретації і що дає поняття про властивий, природний і справжній спів. Не диво, що він мусів повторити арію з першої дії".

„Ля Депеш" в Ст. Етієн, з дня 18 березня про „Тоску", подає: „Молодий український тенор Міро Скаля, якого публіка нашого міста ще не чула, зробив якнайкраще враження на любимців гарного співу („бель канто"...) Його повний, гнучкий, певний і тонко нюансовий голос, добре надається до ролі Маріо Каварадоссі... Він повний темпа і звуку. Примушений викликами і оваціями, він повторив арію в першій дії і три рази в третій дії, виконуючи їх високою клясою, з експресією і ґрацією".

Одна з найбільш цінних рецензія відомого музичного критика французької преси Франц. Оліверо, уміщена в „Ля Провансаль" з дня 8 квітня 1953 р. Ф. Оліверо пише: „Остання вистава опери Пуччіні („Богема"), була виставлена з обсадою виїмкової вартости... На першому місці Міро, який в ролі Рудольфа, був справді сенсаційний. Чарівний тенор, голос з блискучим звуком, з високими горішніми тонами, витривалий і без помилки, поривав залю до оплесків, що шаліючи, змусила його три рази повторити арію з першої дії, слухаючи (спів) з молитовним спокоєм. Рівнож артист є досконалим актором, щирим і без патосу".

Інший визначний музикознавець П. Ноді про ту саму ролю в „Богемі", написав у „Ля Ґазет Провесаль", в Авіньоні з дня 31 жовтня 1952 р., статтю під заголовком „В міській опері „Богема" бачила тріюмф Міро Скалі". Далі в тексті читаємо: „Вчорашня вистава „Богеми" виповнила залю по береги. Причиною цього напливу був не так сам замітний твір Пуччіні, як сама поява на афішах надзвичайного тенора Міро Скалі, якого авіньонці мали виїмкову нагоду почути випадково, під час його першого виступу в Авіньоні в минулому сезоні. Міро Скаля був великим тріюмфатором цієї „Богеми". Він ховає під борідкою Рудольфа один з найкращих тенорів, який ми чули в цій ролі. Його арія в першій дії... дала нам нагоду судити про його надзвичайні горішні тони, силу і видержаність (голосу), які можна рідко знайти. Після „бісу" італійською мовою, він зазнав такої овації, що мусів повторити третій раз, цим разом французькою мовою, небезпечну (тяжку) арію „Яка холодна оця ручка".

В. С.

Галина Журба

ДАЛЕКИЙ СВІТ

(Відривок з автобіографічної розповіді)

Передощило декілька днів; знову настав годиняний час. Зелень соковита, свіжа, вбиває жадно соняшну ярість. Земля волога, темна, повна солодкої мрійливої ліні.

Співак, найвеселіше ледащо на світі, лежить посеред подвір'я та з завзяттям обгризає кість. Такий поглинутий цим милим зайняттям, що світ, здається, поза кістю не існує для нього. Коли б Співак був людиною, — мріяв би напевно про сценічну кар'єру і безсумнівно зробив би її як гуморист-комік. В своїй собачій шкірі мусить вдоволятися ареною подвір'я та викинутою росоловою кістю. Замість захоплених оплесків публіки, обриває часто палицею по спині, недоцінений оточенням актор. Та Співак про кар'єру й публіку не дбає. Його розносить сама радість життя, як весняна повінь тісні береги. Він радіє життям і жиє радістю. Вміє втішатися навіть знайденою на смітнику кістю.

Кість перейшла вже багато митарств, заки опинилася у його зубах. Обкраяли її пани, пообгризала челядь. Врядигоди напастують її також Дзяворко та Арно. М'яса на ній — як реалізму у фікції. Та Співак знаходить, саме, насолоду в шуканні неможливого. А втім, його собачий геній висмоктує з неї рештки давно висмоктаних розкошів і Співак порається з кістю від самого рання. Іноді покидає її, коли нагодиться щось цікавішого, та вертається знов. Кість шпікова, велика, наче телескоп. Ще недавно кучерявились на ній шовковисто-бурштинові жили й перламутрові хрящики, а всередині сидів тонко-ніжний, як мрія шпік. Безповоротна минулість. В дійсності, кість тепер нічим не різниться від сухого цурпалка, або шийки від пляшки, коли б не романтика спогадів, що саме притягає Співака до неї. Хвилинами навіть його огортає гумор з приводу тієї романтики і він весело підкидає кістку, ловить її знов і знов підкидає, а вкінці лягає й гризе, гризе з жагою п'яниці.

Саме тоді наближається до нього Дзяворко. Безшелесно, як тінь. У своїй брудно-каштановій шкірі, покірний і тихий, скидається до ченця, що приходить висповідати грішника. Співак грішник, має на своєму сумлінні неодну коверзу, проте до сповіді та каяння не наставлений зовсім. Визнання вини не входить в його філософію. Бере життя так, як воно дається, — переважно з веселого боку. Підводить на Дзяворка своє зелене око (друге має каштанове), та глумливо погаркує, вишкіривши зуби, мовляв: попробуй, лишень, відбирати у мене цю розкіш.

Дзяворко на кість не звертає уваги, лягає поблизу та позіхнувши, мовчить замислено. Захеканий, змучений, щойно вернувся з Миною від ставка, аж з-за греблі, куди Мина їздив бочкою по воду. Дзяворко побіг собі за ним з нудьги розважитися, скупатися та провітритися. Спека парка, травнева, післядощова. Нараз з конюшини шугнув перед ними заяць; за ним два молоді, марцюки, — сам смак. Дзяворко облизався.

— Ну, питає його нюхом Співак.

— Ну, ну, — таксамо нюхом відповідає Дзяворко.

Ціла ця розмова триває стільки, скільки пес пса потребує обнюхати. Співак захоплено зривається, робить декілька шалених скоків, перевертає Дзяворка, викачує його в пилюзі, обганяє тричі довкола травника, витягнувши хвіст, з радісним гавкотом; знов перевертає Дзяворка, звалившись на нього. Обох їх огортає раптом радісний шал. Погаркуючи, гавкаючи один на одного, гарцюють, качаються по травнику, аж Мина прогнав їх, шпурнувши камінцем. Розскочилися, та зараз же за брамою зійшлися знов. Ще раз обнюхали один одного й зникли. Ніхто не запримітив їх неприявности впродовж решти дня. З'явилися під вечір гасані, мокрі, з повисолюваними язиками, повиверталися на травнику з того боку від брами, за кущами бозу, де з ґанку не видно. Позганяв їх щойно через годину господар, вернувши верхи з поля, коли солодко хропли посеред петуній. Звернув увагу на розіпхані животи собак і подумав, чим це Мина нагодував їх?

Відтоді почалася ціла історія. Закоштувавши раз свободи браконьєрів, Співак та Дзяворко ганяли по полях, виловлюючи молодих зайців, виїдали гнізда диких гусей, качок. Ще й почали за собою волочити молодого Арна. Шануючі себе мисливські собаки ніколи не пустились би на таке нечесне і недостойне діло, але від Дзяворка та Співака годі ліпшого ждати. Гультяї, пройдохи, без усякої расової чесноти. Про чистоту їх крови смішно й згадувати. Співак сам зареготав би, коли б хто спитав про його родовід. Носив у собі кров стількох бродяг собачих: талановитих гончих, породистих понтерів, дворняг різномастих. Успадкував по них суміш здібностей, талантів, нахилів і вад, а також свій гончий тенор. Саме йому завдячує своє ім'я. Спеціяльність його — гнати цим голосом звірину на мисливих під час ловів у полі, чи в лісі. Дзяворкова спеціяльність — викопувати лисиць з їхніх нор, на що догадлива природа й дала йому криво повивертані лапи. Та цих гультіпак не вдоволяють приречені їм щедроти природи, ані норми мисливського кодексу. Чистокровного, статочного Арна втягли також у свої темні походеньки. Викрадаються, звичайно, раненько та й пропадають цілими днями. Звичайно — перед веде Співак. Господар власноручно замика їх в комірці, у присінку, не дозволя випускати зовсім. Іноді загляда до них у віконце. Всі три сидять у своїй фурдизі та й з нудьги позіхають. Засоромлений і пригноблений Арно сидить похнюплено, носом до кутка, не сміє панові подивитися в очі; непосидючий Співак, зіп'явшись на підвіконня, приткнув ніс до шибки та й визира тоскно; головний гріховодник — Дзяворко удає, що спить, витягнений посеред комірки або розмоленим зором покаянника позирає на пана.

Рано Мина несміло заглядає до спальні, коли господар лежить ще в ліжку, та й звітує стисло — по-служацьки: прошу пана, собаки за ніч викопались із комірки та й повтікали. Господар мусів вигадувати їм щораз новіші кари: прив'язував до ший колодки, щоб вони не могли бігати. Проте собаки і з колодками зникали. З'являлися ввечорі з понадбиваними ґулями на колінах і грудях. Жага браконьєрства не меншала від цього. Доведений до люті господар збивав їх нагайкою, поклавши перед носом недоїджені їх трофеї, що вони їх часом приносили додому. Найбільша досада брала його за Арна. То ж сидячи в канцелярії за своїм столом, сердито стукає рахівницею, а злість накипає в ньому щораз більше. Собаки роблять справжнє спустошення серед звірини. Тільки й чути, як далеко десь гонять в трійку зайців. Дзвінкий Співаків тенор пізнати за декілька гін. І пан з пересердя щораз голосніше перекидає чітки рахівниці. Коли б він тільки спіймав гільтяїв! Вже їм помилування від нього не буде.

Дзяворко і Співак добре про це знають — тим то й не думають з'являтись додому. Сидять, заховавшись у бур'яні за током, — на перший вогонь посилають Арна. Арно — панський любимець має найбільше виглядів на помилування. Хоч-не-хоч береться він на відвагу: від самої брами починає човгатися на животі, повен каяття і покори. На окуп несе в писку мертве зайченя. Вповза до канцелярії розплесканий зовсім і кладе зайця біля панових ніг. Відтак вивертається догори черевом і дивиться панові молитовно в очі в почутті вини, готовий прийняти найсуворішу кару.

Картина така зворушлива, що половина панської люті зразу пропадає.

... Хто сміє сказати, що собаки не думають, не відчувають і не діють, як люди?

Ірина Ш. Шуварська

ПРИМА БАЛЕРИНА

— „Мар'яно!"

Невеликого росту бльондинка відвернула голову від вікна і запитливо піднесла сірі очі на стрункого мужчину, що так само, як і вона, був у чорному трико. Як і в неї, було його волосся розтріпане й вогке.

— Прошу, промовила дитячим голосом.

— По обіді проба.

— Знаю.

І золотиста голівка повернулась знов до вікна.

— Що ти там бачиш, дівчино?

— Ходіть, маестро, може і ви побачите.

Мужчина підійшов і, оперпшись ліктем у підвіконня, дивився на неї.

— Бачите?

— Бачу! — Бачу чарівну дитину!

— Там же ж не має жадної дитини.

— Але переді мною дитина.

Гнівний погляд сірих очей.

— Який дешевий жарт, і зовсім вам не до лиця.

— Гніваєшся, Мар'яно?

— Гніваюсь, пане Євгене.

— То добре. Значить — я для тебе існую...

Дівчина легко почервоніла.

— Бачу літо: троянди, сонце...

— А так, люблю літо. Воно не він, не вона, а я його люблю немов її: ясну, прекрасну.

Мар'яна здивовано глянула на нього.

— Цікаво, мені літо видається лицарем, що вернувся переможцем з бою. Очі його блистять, віддих гарячий. Він повний сили, здоров'я, щастя, спішить обняти свою кохану! Він прекрасний! Ним захоплюються всі... І мені здається, що я його кохаю.

Мар'яна глянула на годинник. „Мушу йти!", і зробила крок від вікна, та мужчина взяв її за руку. „Зачекай, Мар'яно, маю тобі щось сказати..."

— Прошу.

— Але не тут.

— То пустіть мене!

— Ще не йди! Тепер усі виходять на обід, а я не хочу, щоб нас бачили.

— „Гм, положення все більш загадкове", подумала. Звела брови, всміхаючись.

— Євгене, прошу вас не мучте мене, скажіть вже!

Євген притягнув її до себе, нахилився до її уха і шепнув: „Я тебе кохаю".

Дівчина обурено відштовхнула його. „Як це? — Так от нараз мене кохаєте?!"

— Від першої хвилини люблю тебе!

— І ви могли цілий рік мовчати?

— Ах, я повинен був ще мовчати. Не це мав я тобі сказати, та воно саме сказалось.

Він посумнів і відвернувся до вікна.

— „Євгене!" Її руки обвились навколо його шиї. „І я тебе кохаю від першої хвилини". І зникла в дверях.

Сонце, троянди, Євген і Мар'яна. Більше ніщо не існує. Та от.

— Мар'яно, ти танцюватимеш „Тернову квітку".

— „Я?! О, Євгене! Я — Тернова квітка..." — Сцена, музика, ясне світло і публіка десь за тим світлом, а на сцені... Чарівна, замріяна усмішка, на сірі очі навертаються сльози щастя.

— Кохана, маленька прима-балерина! Її чола торкнулись ніжно його уста. Схилила голову.

— О, ти тільки тому, що любиш, вибрав мене на цю ролю!

— Чому мав би я щось гірше любити, коли мені найкраще подобається?..

— Для мене це забагато, або замало. Я не можу прийняти головної ролі!

— Але ж тільки ти...

— Я не можу робити проти свого сумління!

— Мар'яно!, та вона відвернулась і побігла від нього. Євген не йшов за нею.

Прима-балерина останнього сезону вийшла на сцену. Решта балерин посідали в залі на фотелях. Дальше від них сіла самітно Мар'яна. Боліла душа. — Євген не промовив до неї ні слова, не глянув на неї. Це така любов! А вона відмовилась від першої великої ролі, гадаючи, що він, засліплений любов'ю, неслушно вибрав її. Тепер вона дивилась на імпровізацію прима-балерини і, собі на глум, відчувала що краще виконала б цю ролю. Серце схвильовано билось, очі наповнились сльозами.

Балетмайстей перервав імпровізацію.

— Лідіє, твоя техніка прекрасна, як завжди, почувся його голос, але це техніка машини, без жадного натяку на переживання. Твій танок мертвий!

Лідія гордо відвернула голову: „А хіба існує живий балетний рух!", промовила з насмішкою.

— „Мар'яно!", крикнув балетмайстер.

Мар'яна завмерла. „Прошу, імпровізуй ти! Може в тебе менше балетного руху?" Лідія зійшла з сцени. Тепер сумління Мар'яни спокійне. Вона покаже, що зможе віддати цю ролю.

Музика і на сцені королівна „Тернова квітка". Балерина віддана перетворенню. Техніка її прекрасна, вигляд чарівний. На залі темно і тихо.

Танок скінчився. „Браво!", почулись вигуки, та оплески кількох пар рук. До сцени підійшов інтендант:

— Панно Мар'яно, поздоровляю! На слідуючий сезон анґажую вас на другу солістку".

— На першу! відізвалась Лідія, бо я в таких обставинах не призвичаєна працювати! І, піднісши гордо голову, покинула залю.

Мар'яна задумано сходила зі сцени. В залі вже нікого не було. Нараз з темряви простягнулись до неї чиїсь руки і зняли її обережно з сходів. Перед нею стояв її балетмайстер. Мар'яна глянула на нього нищівним поглядом.

— Мар'яно, гніваєшся?

— Гніваюсь, Євгене.

Він опустився на коліно і, цілуючи її руки, повторював:

— „Моя тернова квіточко, моя кохана прима-балерино!"

Виставка Мистецької Студії у Филаделфії

В будинку ЗУАДКомітету вже від року приміщується і працює Мистецька Студія під проводом наших мистців-професорів Петра Мегика, Петра Андрусева й Андрія Дарагана. Зустрічаючи кожної середи і суботи молодих студентів, як спішили на лекції, і повних посвяти їхніх вчителів, навіть і повірити важко було, що всього за один рік існування Студія матиме такі поважні успіхи. І це ні менше, ні більше, наша Мистецька Студія устроїла з кінцем навчального року справжню виставу з усіма прикметами мистецької вистави. І гарно видруковані запрошення, і привітно прибрані виставові залі, і передвиставова атмосфера, включно з пропаґандою в пресі, і врешті показні експонати.

Відкриття цісі оригінальної виставки відбулось в авдиторії. Коротко промовив до студентів і до зібраних гостей директор Студії проф. П. Мегик, який підкреслював потребу українських мистецьких студій, бо чужі навчать всісї техніки і дадуть добрі підстави для мистця, але рідна студія дасть студентові подих рідного мистецтва, дасть йому зв'язок із рідним краєм і народом, для якого він повинен творити.

Привітання зложив теж гість із Ню Йорку, який підкреслював потребу плекати українське мистецтво, працювати для української культури. Згодом господар дому і „духовий батько Студії", як висловився мистець Мегик, д-р Володимир Галан відкрив офіційно виставу і перед нашими очима замерехтіли кольорами образи — експонати наших молодих студентів. Деякі навіть дуже викінчені праці, багато зроблених і живих моделів так, що приходиться лиш дивуватись, скільки праці і посвяти вложили в це діло вчителі, і скільки любови для мистецтва у цих молодих людей, які щойно перед роком увійшли до Студії і сьогодні вже мають чим пописатись перед публікою. Що більше, на виставці признано навіть нагороди, і то не дуже скромненькі, як для студентів. Першу нагороду уфундував ЗУАДКомітет в сумі 20 дол. і її дістала найпильніша студентка панна Завадовська. Учителі признавали нагороди не лише за талант, але за пильність, може і більше за пильність, бо це школа. Та у панни Завадовської гарні праці, а головно в неї слідний нахил до графіки і напевно громадянство матиме ще з неї велику користь. Другу нагороду в сумі 15 дол., уфундовану Українським Народним Союзом, дістала панна Безбородько. В неї справді гарна „Мертва природа", якої не цурався б і справжній мистець. В доказ цього ще й факт, що цю картину таки „з місця" закупила голова Союзу Українок пані Олена Лотоцька для новозакупленого будинку Союзу. Третю нагороду Союзу Українок Америки дістав молодий хлопчина, учень Лисий, який крім таланту виказав надзвичайну пильність.

Виставка тішиться увагою громадянства. Вона показує справжню позитивну роботу і в ділянці опіки над молоддю, і в ділянці розвою мистецтва і в загальному нашому громадському житті. Велика заслуга в тому і самого будинку ЗУАДКомітету, бо лише постійне приміщення дозволило на створення такої Студії.

Та цей дім, — коли ми вже його згадали — не лише для Студії придатний. Тут багато дечого доброго більше робиться.

Т.

НОВІ ВИДАННЯ

НОВА ІСТОРИЧНА ПОВІСТЬ

Василь Тирса: Несмертельна Слава. — Повість з історії України і війська запорізького. Лондон: „Наше слово" 1953. 159 ст. $ 2.

Якщо завданням історичної повісти є цікаво і живо передати минуле, то Василь Тирса вив'язався з нього блискуче. Навкруг життя гетьмана Конашевича Сагайдачного, що червоною ниткою переплітає твір, таким чином надаючи йому цілости, автор зумів побудувати многранний образ України на початку 17 ст. Це ж була доба, коли Україна під брязкіт козацьких шабель і під рев турецьких гармат прокидалася з вікового сну! Це була доба, коли козаки свою хоробрістю славилися аж далеко в Італії і Франції і коли німецькі цісарі посилали на Січ своїх послів. Це була доба культурного розцвіту, коли православна Україна й католицька Польща боролися за звання культурно провідної нації на сході Европи. До найкращих сторінок книжки належать описи студентського життя в Острозькій Академії, характеристика Вишенського. Історично зацікавлений читач знайде в ній такі постаті, як Смотрицький, Борецький, польського короля Жигмонта. Взагалі, на думку рецензента, якраз в характеристиці людей проявляється майстерність автора.

Добрим маштабом для оцінки кожного літературного твору є поставити собі питання: Чи зумів автор переконливо показати людей зі своїми людськими обмеженнями, не пощерблюючи їхньої величини? Звичайно, автори історичних повістей впадають в дві екстреми: або стягають героїв до низу простацтва, або підвищують їх до таких верхів, в яких звичайні смертні не можуть дихати, хіба що боги. Василь Тирса зумів оминути ці дві небезпеки: великі герої його твору залишаються великими і залишаються людьми. Ми читаємо, напр., як „холодний" Конашевич - Сагайдачний, отой глибокий вчений, блискучий дипломат і полководець, переживає втрату своєї нареченої, княжни Христі; бачимо Дорошенка, як молодого козака, що, навпаки, дівчатами не гордує; бачимо Хмельницького не на білому коні, а як босоногого хлопчину, що забавляється з собаками - вовкодавами. Незабутня характеристика української жінки: старшої Марусі, що подається силі і виходить заміж за татарина, і її сестри Насті, що — тендітна, а проте смілива і сильна — носить на собі поверх дівочої одежі запорозький жупан, а при поясі шаблю, кинджал і пістоль. Рецензент не міг насолодитися дотепами веселого козарлюги Красюка — цей тип, на його думку, авторові вдався найкраще.

Описи природи і психологічного розвитку скупі: але на це є добре оправдання. Тодішні часи були занадто бурхливі, щоб герої любувалися вишневими садками і при цьому гамлетизували. Але, коли вже автор описує природу, тоді в цих коротких описах проявляється краса його мови. Візьмім напр. слідуючі речення: „Українська весна була в зелені і цвіті, аж груди забивало пахощами, що розносилися від білих як сніг садів. Їдучи до Суботова, любувалися запорожці розкішними краєвидами і впивалися запахом цвіту трав і дерев. Біля Суботова зеленіли ниви — вже височеньке жито, була і пшениця, і овес, і ячмінь" (ст. 67).

Мова автора чиста і гарна, наближається до народної із усіма її тонкими дотепами, говірками і поетичними образами. Повість читається легко і з захопленням, надається чудово, особливо, для української молоді. Автор спромігся дати читачам живий образ з одного з найцікавіших, але не дуже добре відомих періодів української історії.

Я. Білінський

УЛАС САМЧУК ОБІЦЯЄ НАПИСАТИ ПОВІСТЬ ПРО УКРАЇНЦІВ У КАНАДІ

Улас Самчук об'їжджає більші українські скупчення в Канаді і в розмові з редакцією „Українського Слова" в Вінніпезі заявив, що вже збирає матеріями до довшого твору про українців у Канаді. Відомий наш письменник виголошує доповіді про українську літературу та в той спосіб хоче „утримувати живий контакт із людьми, своїми читачами, поділитися з ними своїми думками і почути те, що вони думають", бо гадає, що „все це послужить йому для його майбутніх творів".

ПОВНЕ ВИДАННЯ ТВОРІВ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

У Ню Йорку, в „Українському Видавництві Ю. Тищенка та А. Білоуса" ведеться підготовча праця до дванадцятитомового видання творів Л. Українки. Основою видання є київське з 1927 року, у якому співпрацювали М. Зеров, В. Якубовський, П. Филипович, В. Петров, О. Бургардт, О. Білецький та ін. Нове видання принесе матеріяли, що не увійшли до попереднього і, як найповніше, охоплюватиме понад 3,500 сторінок та становитиме нове досягнення свіжої іміґрації на видавничій ділянці.

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

З великою радістю зустрів я відновлення кутика розваг при літ. додатку, та й першу хрестиківку взявся розв'язувати зараз, по одержанні часопису. Та надармо мозолився, покликав до помочі й жінку, але втративши ціле пообіддя, — не могли загадки розв'язати, тому відложили до неділі, мовляв, може гості допоможуть. В неділю намучили ще тою загадкою гостей да ухвалили, що, або голови за дурні, або загадка уложена так, щоб її не розгадати, щось у роді знаної загадки — „що це: висить на дереві, зелене і співає?"

З нетерпеливістю ждали ми другого додатку — може буде та розв'язка. — І вона прийшла — та що вона принесла? Розчарування, сміх та врешті і злість. Розчарування — бо все було легке — а ми не розгадали; ґумор — бо скільки в ній помилок — а злість — бо чого ж ми стільки намучились, коли її і так напевно ніхто не потрапив би розгадати?

Чи можна просити шановного автора по менше допускатися помилок, та уживати загально прийнятих висловів, а як ні, то хоч зазначити, що дана назва є неправильна, а і в помилках бути консеквентним.

З пошаною Д. Ліщинський

ҐУЛА І РЕПЕТА ЇДУТЬ НА „СОЮЗІВКУ"

— То що ж, пане Ґула? Поїдемо подивитись на наш маєток?

— На який маєток?..

— Ну, на „Союзівку".

— А від коли „Союзівка" рахується ваш маєток?

— Не тільки мій, але й ваш, кожного з нас, хто є членом Союзу. То вже так, якби стояло на нас заінтабульоване.

— Ну, на мені не дуже стоїть, бо я ще не заплатив того додаткового доляра на купно цього маєтку...

— Соромтесь, сусідо і земляче! Тепер, за кару, мусите заплатити ще одного доляра проценту.

— Не заплачу і зламаного цента, поки на власні очі не побачу, чи є защо! Мене, куме, на газетну пропаґанду не візьмете, о, но! Не повірю — поки не змірю.

— Іґі, такий з вас невірний Тома?.. А там, кажуть, велика краса: ліси, гори, полонини, водопади... І таке, кажуть, повітря, як у наших Карпатах.

— Пане Репето, мене краса не загріє, а від повітр'я — ситий не буду. Мене інтересують більш конкретні справи: який там прохарчунок, чи кімнати вигідні, чи є в ліжках добрі матраци...

— А дивись на нього, який делікатний, ще й матраци собі добирає! А ви вже забули, як спали вдома на дерев'яному бамбетлі? Або в таборі на соломі?...

— Що було, те минуло. Я тепер в Америці, а не в якомусь задрипаному Пацикові, чи в діпівському лягрі! Раз я плачу тяжкий ґрейцар, то маю право вимагати, щоб мені дали все, що належиться. Ніхто мені ласки не робить!

— Та й ви нікому! Ов-ва, не приїдете, то комин на „Полтаві" не завалиться, ані Союз через те не збанкротує. А я таки волію відсапнути свіжим повітрям у приємному товаристві, поміж своїми людьми...

— Я вам того не сказав, що не поїду, але від людей буду тікати на три милі далеко! Зашиюся в густий ліс, поскидаю з себе все шмаття і загаратиму, як вуж!..

— То будете, як той Тарзан, чи що?..

— Хай буду, як Тарзан і дідько з рогами! Досить вже маю і своїх людей і того нещасного Давнтавну, і жалібних академій та всякої колекти! Аж вухами мені переливається... Ох, Господи Боже, як же то любо буде покласти свої мощі на зеленій траві, під кріслатою сосною!.. Сосниика пахне, сонічко припікає, пташки цвірінькають, а ти лежиш, горі черевом, забувши про цілий світ, про „лайни", „овертайми" та іншу гірку золу!

— Але про обід, хіба, не забудете?

— О, хай Бог боронить!

— Ну, тай, певно, з нагоди Свята Незалежности, хоч трохи пополощете в воді ваші тілеса?.. Там, кажуть, є гарний ставок і щось таке, нібя пляжа, де, на пісочку, лежать та вигріваються прекрасні панночки, хе, хе...

— Тсс!.. Тихо, сусідо! Ваша місис надходить!

Ікер

ЗАСУДЖУВАТИ ЧИ РЕАБІЛІТУВАТИ?

(Закінчення зі стор. 3.)

ведення О. Зозулею крилатої фрази С. Єфремова, що 4% письменників мовчить, а 96% пише не те, що „хоче", не підтримувало його радикального становища, навпаки ядерно віддзеркалило хрестну дорогу, якою хоч-не-хоч мусять іти письменники в підсовстській Україні.

В дальшій частині доповіді письменник Зозуля обговорив прозаїків, вирізнюючи І. Косинку, Ю. Яновського, М. Івченка, Б. Антоненка-Даниловича і М. Хвильового.

Мабуть і слушно запитав ред. Кошельняк: Чому-ж топтати Малицька, а вирізнювати Яновського, коли обидва вони орденоносці і члени партії?

Дискутанти майже всі прихилялись до того, що важко сьогодні видавати присуд, що треба це залишити майбутності. Специфічні умовини підсовєтського життя віддали в полон совєтських інтересів також письменників та мистців усіх повоєнних сателітів. Про страшну душевну боротьбу та невідхильну капітуляцію всіх робітників пера в Польщі писав м. р. польський письменник Чеслав Мілош на сторінках американського журналу німецькою мовою „Дер Монат" (Берлін), а тепер паризька „Культура" видала його книжку „Знаснлуваний ум". Він „вибрав свободу" і його навернення досі ще викликає пристрасну полеміку в польському таборі. Не бракує гострих докорів за недавню „продажність". Та треба признати, що процес підпорядкування себе ворогові і його партійній лінії та політичним інтересам він представив майстерно і найшов оборонців серед більшости еміґрації.

Згадуючи ці три вечори, не можемо поминути мовчки кожноразових вступних промов голови М. Бажанського, пронизаних, як завжди, любов'ю виконуваної Літ. Мист. Клюбом праці та оформлених стилістично так, що часто видається вам, що слухаєте уривок з „поезії в прозі". Годі поминути теж милу несподіванку, яку зробив хор Церкви св. Тройці під батутою В. Спиcарчука гарним концертом пасхальних пісень перед доповіддю ред. Кошельняка і вокальний виступ молоденької адептки співу Лідії Кошман. Вона — дебютантка, гойно обдарована дзвінким голосом-металом. Після школи вона зможе вибитись на помітне місце в співацьких рядах.

Дітройтський Літ. Мист. Клюб не обмежує себе тереново тільки до Дітройту. Дня 3 травня відбувся вже 3-тій з черги літературний вечір у Віндзорі (Канада). Цим разом читали уривки своїх творів письменники: М. Бажанський, О. Зозуля, Карпенко-Криниця і С. Парфанович. Прийняв їх Віндзор дуже тепло, а своє вдоволення виявив м. ін. участю в грошовій збірці на Літературно-Мистецький Фонд, що його започаткував тепер Клюб.

Зазначимо, що зустрічі Літ. Мистецького Клюбу мають уже свою добру славу так, що коли правління скористало з відвідин Дітройту письменника І. Керницького і „на скору руку" влаштувало його авторський вечір 11 квітня (читав п. Кавка і сам автор), то на вечорі з'явилось багато слухачів, не зважаючи на те, що зараз чергового дня зачинався зреферований нами цикл доповідей, на якому публіка теж дописала. Щоправда, — не без впливу була теж популярність І. Керницького.

Після 1-го року досвіду виринула потреба змінити в дечому статут Клюбу і випрацювати внутрішній правильник, що зроблено на „2-гій Конференції творчих сил", яка відбулась 17 травня під проводом мистця Є. Козака.

Валерій Остапенко

ПРОПАҐАНДИВНИЙ МАРШ

Наприкінці липня 1941 року 3-тя кавалерійська дивізія ім. Котовського була знята з фронту і похідним порядком відходила на схід. А одного дня кіннотчики головного полку побачили на обрії велике, мальовниче місто.

На зелених горах, що місцями обриваються високими піщаними кручами, серед рясних садів і парків розкинулось це місто. Море зелені огортало все й лише де-не-де пробивалися білі плямки міських будівель і широкі вулиці, по яких маленькими вугликами бігли трамваї. А над містом і над садами, сягаючи блакитного неба, підносилася величава будова Печерської Лаври.

— Київ! Київ!

Це кияни, що перші пізнали своє рідне місто, показували на обрій. Вершники підносилися на стременах і з цікавістю дивились в далечінь. Зав'язалась весела гутірка, закрутився тютюновий димок.

Раптом коні наставили вуха і потягнули піздрями, а по запалених обличчях вершників пробіг приємний холодок. Це був подих близької води.

— Хлопці, та це ж Дніпро! Чуєте, як водою тягне?

— Ех, і давно я його не бачив, прямо з конем скочив би у воду.

— Хто зна, чи і в Києві побуваємо, бо на ланцюжний міст можна пройти околицями.

— А ти що, вже на другий беріг збіраєшся? А хто буде боронити Київ від німців?

— Може ти, ге-р-р-ой!

— Тихше, ви, а то ще старший ляйтенант почує...

— Не турбуйся, він з того самого тіста, що й ти...

Десь спереду пролунала команда і кінні ряди стали. Колонною проїхав зв'язковий і передав:

— Поправити сідловку. Командири сотень до полковника! А коли рушили далі, то вже всі знали, що дивізія піде через Київ, та ще і головною вулицею — Хрещатиком.

— Гей, кияни, збірайтеся, хлопці, додому!

— Не пустять... Чув наказ, щоб навіть з рядів не виїжджати.

— Це для таких радянських, як наш Гріша, щоб часом в Києві не заблудив!

— Не пустять і тебе, браток. Ти он краще попроси радиста, може визове твою Маруху на Хрещатик...

Чулися й інші розмови:

— Чому це дивізію ведуть центром міста? Адже ж є дорога коротша і зручніша для кінноти.

— Це щось нове, бо до війни нас не дуже водили населеними пунктами.

— То було до війни, а тепер видно так треба, як то наш політрук каже: „поднять дух народа", „завоевать доверіе мас" і ще якось там...

— Таким виглядом, як у нас? Та ти глянь на себе, з тебе самого вже дух виходить.

— Що ти розумієш, це зробить більший ефект...

Перші сотні вступали в передмістя. Кіннотчики з цікавістю оглядали місто: і ті, що його ніколи не бачили, і навіть ті, що його добре знали. Їм здавалося, що вони вступили в якийсь інший світ, цілком відмінний від того, що вони бачили і пережили за минулі тижні страшної війни... Кожний будинок, парк або скверик і, навіть, старі театральні афіші на мурах — здавалися такими мирними і приємними в порівнянні з тими вихорами боїв, згарищами і каліцтвом... Так хотілося спокійно пройтися цими вулицями; посидіти в зеленому скверику і дивитись, як проходять стрункі і вродливі киянки.

Кінна колона йшла широкими, чистими вулицями. Обабіч тягнуться старі липи і каштани, гарні будинки з бальконами і високими венеційськими вікнами. А на вікнах квіти і квіти скрізь: на вікнах, бальконах, скверах і просто в дівчат у волоссі... Здавалося, що тут живуть щасливі люди і своє радісне життя прикрашають зеленню і квітами. Так здавалося, але лише тим, хто не знав Києва. Бо ж від Києва можна було забрати все: волю, культуру, добробут і нормальне людське життя, але його природню красу, його розкішні сади і парки, липи і каштани — ніколи! Ніхто і ніколи не відбере у киян їхньої любови до рідного міста, бо ж це єдине, чим ще живуть і щасливі ці залякані і голодні, знедолені й осиротілі люди...

Кінна колона йшла далі, збіраючи на вулицях все більше і більше людей. Але, що це? Ці люди якісь дивні, вони чомусь туляться до мурів і парканів, а їхні обличчя здивовані і, навіть, переляканї.

В кінних рядах неспокій. Командири здивовано оглядаються назад і зустрічають такий же здивований і розгублений погляд своїх людей. І раптом — все стало зрозумілим: вони, своєю раптовою появою і своїм виглядом, принесли цей страх. Те, що не помічалось раніше, на що не зверталось уваги чи під час неспокійного фронтового життя — яскраво відчулось тепер: містом проходив страшний похід! Люди і коні, виснажені безперервними боями і походами — виглядали страшно. Коні обережно ступали асфальтом, наставляли вуха і крутили білками очей на кожний зненацький рух або гомін великого міста. По їхніх мокрих шиях і боках стікало мило. На конях вершники — чорні від степового сонця і перевтоми. Уніформа подерта і вицвіла. В глибоко запалих очах застигло відображення ще недавніх боїв... То тут, то там ясно виділяютьсся білі пов'язки ранених.

На деяких просочилась кров і засохла...

— Боже ж мій, звідки це ви?!

— Подитіться, які вони страшні...

— Людоньки добрі, пропустіть мене, може і мій чоловік тут, він також в кавалерії...

— Чого жінки поставали? Мерщій несіть, хто що має. Їм в поході придасться...

Люди ожили. Метнулися по дворах, кидалися на дорогу, бігли за кіньми, розпитували, плакали. Дехто, щоб не відставати, чіплявся за брудні і запорошені чоботи вершників...

— Синочку, візьми periжечок, може і моєму якась тітка дасть.

— Тримай, козаче, шапку, махорки насиплю, — а потім з-під ока: — Ну, як там воюємо?..

Якась жвава дівчина, видно із студенток, вирвала з клюмби жмут квітів і, підбігши, встромила коневі в уздечку...

А якась жінка з дитиною на руках іде коло коня і говорить до дитини:

— Колю, Колю, дивись, який коник гарний. На такому конику і твій тато десь їде, а може... — і заплакала. Вершник нахилився з коня і взяв дитину до себе.

Населення і військо злились в один похід, як одно ціле. Ті, що їхали на конях, і ті, що бігли за ними, жили в ці хвилини одним життям і одними думками, бо це були люди одної землі і одної недолі...

Раптом, десь згори, з якогось бальконy пролунав чужий напів гістеричний голос:

— Да здравствует непобедімая красная конніца. — Ура! хитнулися кінні ряди і завмерли. Якийсь одинокий голос почав був: „ур..." і обірвався. Панувала мертва тиша, лише чути було, як цокотять підкови і десь з-заду гуркотять кулеметні тачанки. Потім, хтось тихо процідив крізь зуби:

— Таку твою... непобедімую! Чомусь не було видно тебе під Равою Руською...

— Ох, і рожа у нього разлюбезная, видно від тилових „катлет" така.

— Поверни свою кобилу до нього задком...

А сотенний зв'язковий, балагур і жартівник на цілий полк, зробив поважну міну і до командира:

— Товариш старший ляйтенант, чи буде команда і нам кричати „ура", чи можна починати самому?

Той поволі повернувся в сідлі.

— Можеш починати сам і кричати, скільки влізе. Тільки... не коло мене...

А цивільне населення, похиливши голови, мовчки сходило в вулиці і знову тулилося до мурів і парканів. Кілька слів, що пролунали з бальконy, вернули людей до їхньої дійсности — страшної і невблаганної.

Кінна колона кінчалася. Вже проходила остання сотня, а посеред вулиці ще стояла закам'яніла жінка з дитиною на руках і очима, повними відчаю... Стояла, як символ тої землі і доби...

Інакше був задуманий, але так скінчився пропаґандивний марш 3-ої кавалерійської дивізії через Київ 1941 року.

Волод. Калина

ЧОРТКІВСЬКА ОФЕНЗИВА

Берете до рук гарно видану Братством кол. Вояків І. У. Дивізії (Мюнхен) книжечку „Чортківська Офензива" й радієте її появою, але глянувши вже побіжно на сторінки (є їх 37), з розчаруванням завважуєте, що в поспіху видана книжечка вміщує прикрі помилки. І так: на стор. 12-тій (Вовчухи) говориться про події з 3. березня і 8. березня 1919 р., а дається помилкові дати 2. квітня і 17. квітня. Загалом про важливий прорив під Вовчухами - Городятичами - Братковичами і остаточне замкнення Львова (нічний штурм УСС-ів на Бургталь і зв'язання з північною групою в Ґаличанові) говориться дуже неясно.

На стор. 20-тій цікаво оглядаєте схему шляхів походу наших з'єднань з-під Чорткова на Львів, і відразу впадає вам в очі помилкове зазначення. Бриґада УСС йшла з півдня прямо на Чортків-Вигнанку, звідтіля через Ласківці на Теребовлю, а з Теребовлі на Купчинці-Денисів-Ходачків великий, а не, як зазначено — з Тернополя. Це зовсім фальшива стрілка, що вказує Тернопіль-Купчинці і її треба викинути. Дальший шлях УСС-ів (мимоходом кажучи, я зовсім не вживав би неповажної назви усусуси, а всюди справив би на „українські січові стрільці") з Купчинець вже зазначений правильно. Знову на сторінці 31-шій „Перебіг дальших боїв" переказано в невластивому насвітленні. Це ж був один із найважніших боїв. На Купчинці - Денисів йшли II. і III. курені УСС, а не вся Бриґада УСС. Найсильніший І. курінь УСС мав за завдання взяти Ходачків вел. Йому додано найкращу батерію У. С. С. із відомим кмдтом полку, мойором Восвідкою. І щасливо сталося, що І. курінь УСС під час зливного дощу сфорсував польські становища на захід від Ходачкова, прорвавши польський фронт так скоро, що й наші власні гарматчики не сподівалися і взяли нас під обстріл, думаючи, що б'ють по поляках. Наші зелені ракети нічого не допомагали, бо дощ лив „як з цебра". Ми мусіли скорим бігом „Вперед!" вириватися з незавидної опіки батерії славного Восвідки. Вийшовши з-під обстрілу, я рішився, всупереч інструкції Команди, вдарити на ліве крило польського фронту під Купчинцями з-заду. Із канонади, яка йшла з-за гори, можна було зорієнтуватися, що наші курені в тяжкій ситуації. З'явившися з-заду, з-за лівого крила поляків, ми знову попали під обстріл наших гармат, але вже із-за Стрипи. І знову треба було скорим бігом зблизитися й якнайскоріше відкрити вогонь, щоб дати себе пізнати. 3-тя сотня (з ліва) заатакувала вороже крило, 2-га, що розгорнулася праворуч і вискочила на горб, взяла під скорострільний обстріл 4 (може й більш) курені галерчиків, що в чвірках маршували до Денисова на прорив. (1-ша сотня підходила по середині за обома в запасі). А був це вже час т. зв. вирішального моменту. Як пізніш виявилося, поляки мали в пляні прорвати наш фронт к. Купчинець і глибоким клином розірвати УГА на дві части. Коли б це їм було вдалося, то вже на тій лінії була б Чортківська офензива станула. Тільки завдяки тому, що II. і III. курені УСС видержали енерґічну контратаку польської бриґади до часу, коли на допомогу наспів „рейдом" з-під Ходачкова І. курінь УСС (він мав назву куреня смерти), польський плян соромно провалився. За цю геройську поставу Бриґада УСС дістала із Штабу Армії високе боєве признання, а кількох старшин І. куреня, що брали участь в рейді, відзначено.

Врешті на стор. 34., де говориться про найбільший бій УГА, бій під Бережанами. Можна думати, що 3 бриґади УГА взяли б скорим ударом Бережани, але зразу, не спізняючися, а може й справді був такий плян, щоб повозитися кілька днів з поляками коло Бережан. Але тоді ворог мав час на перегруповання, а ми створювали собі більші труднощі. До такого пляну можна мати сумніви... Найправдоподібніше — бриґади не могли дати ради Бережанам і тому стягнено нас.

Ранком 19. червня 1919 р. Бриґада УСС прорвала польську лінію в Жукові й створила північний фронт проти Бережан. Особливе доручення на правому крилі одержав сот. Білинкевич (відрізати шлях відступу полякам на Нараїв). Я дістав особливе доручення на лівому крилі бриґади, а саме — з добірною штурмовою частиною У. С. С. підійти лісом з Жукова під цвинтар в Гиновичах (не Жукові) і в год. 6-й веч. (не в 5-й!) по шостому шрапнелеві нашої артилерії на цвинтар, взяти наглим ударом Гиновицький цвинтар; двома зеленими ракетами дати знак що цвинтар здобутий, а по цьому розвинена вся Бриґада УСС мала рушити до наступу. Так воно й вийшло. Призначена штабом на це 2-га сотня І. куреня УСС дійсно з великою бравурою взяла штурмом цвинтар в Гиновичах і тим започаткувала атаку Бриґади УСС на Бережани.

Але про цей дуже цікавий бій, в якому з нашої сторони брали участь 4 бриґади, а з противної група польсько-французька (під Бережанами згинуло по польській стороні 6 французьких старшин), іншим разом.

Це наразі кілька завваг фронтовика з Бриґади УСС. Можна сподіватися, що шляхи І., II. і III. корпусів УГА теж не насвітлені, як треба. Тому, чи не краще було б цю книжечку вважати матеріялом, до якого дадуть свої заваги фронтовики, що брали участь в боях своїх частин і знають, а не догадуються про події Чортківської офензиви, і за підписами чотирьох авторів, а не трьох зірок, перевидати цю цікаву книжечку, яка щойно тоді стане насправді історичним матеріялом.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Дітройт, Міш.

Свято С. Петлюри й Є. Коновальця.

Весняні місяці цього року посвятив Дітройт підготовці до великої протикомуністичної маніфестації, яка відбулася дня 24 травня. З тої причини відпало традиційне „Свято Героїв".

Однак Окружна Управа Орг. Державного Відродження України при співпраці 24 і 4 Від. ОДВУ і 14 і 34 Від. Золотого Хреста влаштувала, мимо деяких труднощів, свято-академію в честь сл. п. Симона В. Петлюри, полк. Е. Коновальця і всіх українських героїв дня 7. червня в школі при вул. Гювіт.

Програма не-велика, але дбайливо зложена. По американськім гимні п. Е. Зубальський, голова Окр. Управи ОДВУ, відкриваючи свято, привітав, мимо гарної весняної погоди і інш. імпрез, чисельно зібраних гостей, представив ролі обох наших Великих в визвольних змаганнях, їх трагічну долю і візвав присутніх йти вказаною ними дорогою до певної мети. Хор Об'єднання Українок Канади з Віндзору під проводом п. Зеленої відспівав дві пісні: „Заквітчали" — Ярославенка і „Ой за гори камяної" — Леонтовича, а в другій частині свята: „Ой ходив чумак" — Кошиця і „Заграви блеском" — Ярославенка. Давно не бачили ми жіночого хору в Дітройті. Гарно вив'язався цей добре ведений хор зі свойого завдання. Зробив він миле враження не тільки гарним співом, але тим рідким у нас явищем, що в хорі брали участь сивоволосі мамуні і їх, ту роджені, молоденькі доні.

Д-р П. Біланюк в свойому головному слові коротко, але дуже змістовно, на підставі віщих слів Т. Г. Шевченка, змалював визвольні змагання України а на тім тлі героїчні постаті С. В. Петлюри і Є. Коновальця. Прометей — Україна, мимо сталого нищення її сусідами, не ломиться під тягарем боротьби і, віримо, незадовго прийде час її визволення. Все щиро вітанний гість з Віндзору п. Ілля Косіковський відспівав при супроводі п. О. Дубрівної — Соловій: „Ой вербо" — нар. дума і: „Пісня скитальця" — слова і музика виконавця, а на додаток: „Пісня про І. Сірка" нар. дума. Роман Татарський, як звичайно, з чуттям віддеклямував вірш Ольжича: „Терновий вінок", першу і другу частину. Українським гимном закінчено свято.

На святі були присутні з Віндзору представники філії УНО, Об'єднання Українок Канади, Стрілецької Громади і Молод. Укр. Націоналістів. По святі було уряджено для гостей принятя.

Іб.

Ню Йорк, Н. Й.

Кінець шкільного року.

Інтересні й різноманітні що-суботні радієві програми ОО. Василян при церкві св. Юрія в Ню Йорку притягають щораз більше увагу слухачів. Головна їх атракція — часті виступи молоді святоюрської школи, що її директором є о. Патрикій Пащак.

І цьогорічне закінчення шкільного року, пов'язане з роздаччю дипломів для ґрадуантів, що відбулося 14-го червня в залі Купер Юніон, було теж милою імпрезою для численно зібраної публіки. Зворушливо було дивитися, як 74 маленьких дівчаток і хлопчиків з Дитячого Садочку, одягнених у попелясті тоги, з білими комірчиками, у білих шапочках з синьожовтими кітелями, вийшли з повагою правдивих спудеїв на сцену і запрезентували публіці гарні пісеньки та деклямації, зокрема милі в дитячому виконанні. А потім „ректор" у чорній тозі роздав їм „дипломи" — сині книжечки, опоясані жовтим шнурочком з кітелем і золотими відтисками святоюрської школи. Немає в світі кращого „диплому" і справді щира вдяка родичів для сестри Клісти і п-ні Аполонії Книш, що так жертвенно на протязі цілого року працювали серед цих найменших „ґрадуантів".

Коли щасливий малий нарід з „дипломами" у рученятах щез за котарами, вийшли тоді на сцену, у супроводі прапорів, під звуки маршу, найстарші ґрадуанти — у білих блюзах у білих сукенках, з червоними кокардами 39 учнів і учениць, що закінчили восьму клясу. Внизу перед сценою зібрана в хор шкільна дітвора в українських національних строях, що перед тим виконала молитву „Боже Великий" та кілька деклямацій, співала тепер пісні, потім прийшли привіти від ґрадуантів, подяки, китиці цвітів. О. Ігумен Орест виголосив прощальне слово до ґрадуантів та роздав дипломи і відзначення. Він теж відмітив радісний факт: Святоюська школа розвивається. Коли сім років тому роздавав він тут дипломи, роботи було не багато — всього 6 ґрадуантів. Сьогодні їх 39, а коли за сім років нинішня перша кляса стане на цьому місці, їх буде 150!

Свято, що почалося відспіванням американського гимну, закінчено українським національним гимном.

І. С.

Бет, Н. Й.

Хоч наше місто належить до стейту Ню Йорк, але живемо ми тут досить відокремлено від „столиць" та їх шуму. Українців тут дуже мало: яких трицять родин старих імігрантів та лише кілька нових. Старі імігранти ще „з часів Австрії", що не бачили й не переживали тих бурхливих часів, під впливом яких формувалася національна й політична свідомість молодшого покоління в краю.

Та з прибуттям нової іміґрації до Бету, й тут ожило громадське життя. Передовсім рішили ми заснувати в Беті українську католицьку парафію і вибудували церкву. Як на горстку української громади, це завдання дуже сміливе й нелегке. Але, якось, з Божою поміччю, справа посувається вперед. Молоді активно працюють, а стара іміграція також допомагає і йде назустріч.

На Різдво ми впорядили в Беті „Коляду", зі збіркою на залишенців. Для „старих" — це була незвична новина, бо до прибуття нової іміґрації тут цього не бувало, але наші люди, хоч десятки літ з краю, швидко згадали про наш давній звичай і радо складали свої пожертви. Так було зібрано у малому Беті 54 дол.

На програмі стоїть у нас також заснування Відділу УКК, але тепер поки що покладаємо головні зусилля на будування церкви.

Серед громадян Бету особливо багато працюють, на суспільній ниві пп. Іван Герциль, Микола Фрей, Юліян Кочак і Микола Шушереба.

Цим діячам і цілій українській громаді м. Бету треба побажати багато успіху.

В. П.

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

В Бельгії

„ОБНОВА" НА ЕВРОПЕЙСЬКІЙ СТУДІЙНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ

Світова Федерація Католицьких Організацій Молоді, що була заснована в Римі 1951 р. і членом якої є також Федерація Товариств Українських Студентів Католиків „Обнова", відбула в днях 18-21 квітня ц. р. в Ганд (Бельгія) свою першу конференцію на европейському континенті. Було 28 учасників, керівників католицьких організацій молоді, які заступали такі країни: Австрія, Бельгія, Голляндія, Еспанія, Італія, Німеччина, Польща, Португалія, Швайцарія, Шкотія, Україна. Членами української делегації були члени ФТУСК „Обнова" з Парижу й Лювену: д-р Василь Маркусь, Роман Якемчук й Іван Сілецький. Паралельно відбувалася европейська сесія Міжнародної Федерації Католицьких Жіночих Організацій Молоді, на якій репрезентувала українців Марта Калитовська з Лювену.

Основною проблематикою студійної конференції була сьогодні актуальна тема — „Европейське об'єднання". Всесторонньо порушено цю важливу проблему у суттєвих доповідях, між якими треба відзначити реферати о. Карре з Парижа і п. де ла Валле Пуссен, президента Бельгійського Руху Об'єднаної Европи, та окремо розглянено справу ставлення католицької молоді до ідеї европейського об'єднання. Представники різних народів обмінялися досвідом, в якому дусі і якими засобами формується в їхніх молодняцьких рухах юнацтво і молоде покоління, на яке в першу чергу припадає завдання реалізувати ідею европейської співпраці і співжиття.

Члени української делеґації брали участь в дискусіях та своїми виступами здобули собі симпатію серед товаришів західніх країн. Конференція, хоч не була організаційною асамблеєю, все таки прийняла резолюцію про необхідність тіснішої співпраці католицьких організацій молоді на европейському континенті та покликала до життя комісію, яка має простудіювати питання створення Европейської Федерації Католицьких Організацій Молоді та скликати чергову конференцію в 1954 р.

В Канаді

УКРАЇНСЬКО - КАНАДІЙСЬКЕ Т-ВО ПРИХИЛЬНИКІВ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНИ

2. ц. м. відбулися в Торонті, Онт., у приміщенні В-ва „Український Робітник" Установчі Збори Українсько-Канадійського Тов-а Прихильників Визвольної Боротьби України. Їх скликала ініціятивна група, створена за почином вояків УПА, які перебувають тепер у Канаді. До Управи Т-ва ввійшли: інж. А. Хмара і д-р М. Марунчак (Вінніпеґ, Ман.), заступники голови; д-р Б. Сотник, секретар.

На зборах обоснував ред. Р. Рахманний у своїй доповіді потребу такого товариства в Канаді, а інж. А. Івахнюк накреслив „позитивне ставлення новоствореного товариства до всіх національно-українських організацій та установ у цій країні, а перш за все до Комітету Українців Канади, що його вважаємо верховним і репрезентативним центром українців Канади". Збори підтримали висновки промовців і доручили Управі вести працю Товариства по цій лінії.

УКРАЇНСЬКІ СТУДЕНТИ — НАГОРОДЖЕНІ ЗОЛОТИМИ МЕДАЛЯМИ

На конвокації в Албертійськім університеті 14 травня відзначені золотими медалями за найкращі успіхи в студіях студенти українці:

Степан Павлюк з Едмонту, Алберта, абсольвент відділу агрокультури, дістав золоту медалю Албертійських Відділів Рільничого Інституту Канади.

Віктор Довганюк з Торгилд, Алберта, абсольвент фармацевтики, відзначений золотою медалею Албертійського Фармацевтичного Товариства.

Микола Федірко з Виніярд, Саскачеван, студент четвертого року на відділі дентистики, відзначений відзнакою Братерства Альфа Омеґа.

УКРАЇНЕЦЬ НА КОРОНАЦІЇ АНГЛІЙСЬКОЇ КОРОЛЕВИ

Йосиф Рудик, українець з Гамілтону, Онт., член канадійських повітряних збройних сил, що стаціонують в Німеччині, репрезентував свою військову групу на коронації королеви Єлисавети II. Йосип Рудик, син відомих у Гамілтоні українських громадян Івана і Фрозини, народився в Україні, с. Садки б. Заліщик. До Канади прибув малим хлопцем, останньо закінчив з успіхом літунську школу.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

УСПІХИ НАШОЇ МОЛОДІ

Ярослав Січинський, син проф. В. Січинського, що від двох років студіює на Архітектурному Відділі Колумбійського Університету в Ню Йорку, в біжучому семестрі 1953 року, здобув дві медалі за архітектурні проєкти і відзначення за завдання з конструкцій. Завдяки цьому успіху і пробному іспиті, йому дали змогу „перескочити" слідуючий семестр, с. т. протягом одного семестру перейти двохсеместрову програму навчання. Студент Ярослав Січинський не дістає жадної стипендії для студій і рівночасно з навчанням, працює як кресляр в одній будівельній фірмі в Ню Йорку, заробляючи собі на прожиття і на коштовне приладдя Архітектурного факультету Колумб. Університету.

Нестор Терлецький дістав в дні 6-го червня диплом із закінчених студій економіки та бизнесової адміністрації на університеті Сетом Голл в Савт Орендж, Н. Дж. Рівночасно з дипломом йому вручено золоту медалю за найкращі успіхи в цьому році. Роздача дипломів для 850 студентів того університету відбулася під час публічної церемонії, в якій взяло участь коло 6,000 гостей, на чолі з високими місцевими й стейтовими достойниками. Н. Терлецький походить із Західної України й початкові економічні студії відбув на університеті в Ерлянген під час скитальщини в Німеччині. Він плянує продовжувати студії й опісля практикувати професію економіста.

КОМУНІКАТ

З кінцем шкільного року 1952/3 Шкільна Рада УККА стояла у зв'язках із українознавчими курсами в таких місцевостях: Воффало, Клівленд, Дітройт І., Дітройт II., Глестонбери, Гартфорд, Гемпстед, Джемейка Плейн, Джерзі Сиі, Лорейн, Ню Гейвен, Ню Йорк, Пассайк, Филаделфія, Пітсбурґ, Трентон, Трой, Йонкерс і Бредфорд.

Усі побажання подані деякими Управами курсів будуть взяті до уваги з початком черговсго шкільного року. Хто мав би ще світлиин із зв'язку зі закінченням року, просимо надіслати.

Всі потрібні друки й інформації на черговий рік будуть Управам курсів своєчасно надіслані.

Шкільна Рада УККА.

Степан Вусатий

НАША ІМІҐРАЦІЙНА СОЛІДАРНІСТЬ

Хто говорить про незгоду між старою й новою українською іміґрацією?

Хто теревенить про непорозуміння між давно-й-новоприбулими? Хто плете про брак співпраці між одними й другими?

Де таке буває?

Хто таке чув??

Хто таке бачив???

Брехня це все! — коли хтось таке говорить.

Вигадки!!

Пустяки!!!

Насправді, немає ніяких непорозумінь у нашій іміґраційній родині.

Немає ніякої незгоди.

Немає ворогувань.

Всюди панує в нас повна співпраця.

Повна гармонія в роботі.

Повна координація дій.

Невірите?

Сумніваєтеся?

Хочете фактів?

Доказів?

Прошу дуже! Ось вони, факти й докази: оригінальні, перевірені, достовірні, автентичні, з місць.

Візьміть, для прикладу, українську іміґраційну громаду в Сліпітавні над Гудсоном, метрополітальної округи.

У нас просто ідеальні відносини між старою і новою українською іміґрацією: повна гармонія на всіх ділянках громадської й суспільної праці; справжня - справжнісінька координація дій на кожному кроці: там зразок правдивої української іміґраційної консолідації...

Он, гляньте, на громадсько-культурну, виховно-освідомлюючу роботу у нашій громаді: мітинги, пікніки, кардпарті, національні свята, академії, ширші сходини, вузчі сходини...

Гадаєте, сваряться у нас на тому тлі? Лаються, хто має влаштовувати? Старі, чи нові?

Ніколи-преніколи! І не думають, не гадають сваритись...

Чому, та як? — питаєте?

Цілком проста справа! У нас роблять так: коли роблять мітинг, пікнік, чи кардпарті стара іміґрація — нова солідарно на них не ходить.

— Пощо там, панство, підемо — кажуть, — що там побачимо? Що стара іміґрація цікавого нам покаже? — І йдуть собі в гості до пана доктора, або до пана мецената і забавляються інтеліґентною розривкою — грою в карти й сплетні...

А як вона влаштовує імпрезу — то знову стара солідарно не йде:

— Хай вже ґрінори бавляться тої України, нам вже тото не в голові, — і сидять собі дома й вацюють телевіжин...

У нас теж солідарно, ні старі, ні нові, не дають нічого на народні цілі.

Старі кажуть:

— Ми вже давали, хай тепер ґрінори дають...

А нові:

— Хай старі дають, вони тут довше, більше грошей мають...

Піди за Нац. Датком до старих:

— Ми американці — кажуть — а УКК український комітет...

Зайди до нових:

— Ми українці, а УКК американський комітет...

Збирай на Визвольний Фонд — старі:

— Нам України не треба, ми американці...

А нові:

— А хіба ж — то ми за всіх маємо визволяти Україну?

І солідарно не дають — ні одні, ні другі.

Також солідарно, старі й нові, ходять до „національної бари". Солідарно засідають на дзиґлики, — старі проти нових, а нові проти старих, і:

— Дай Боже, Майк...

— Вел, Петре, Дай Боже...

— За Самостійну, Соборну, Джордж...

— Велл, Гавриле, за наш бідний руський нарід...

І солідарно попивають собі „Фор Роузіс", або „Калверт". Петри й Гаврили, по старокраєвому, чисту, а Майки й Джорджи, розливану „джинджилелею".

Солідарно теж, ні старі, ні нові, не передплачують українських газет, ні не купують українських книжок.

Старі читають „Дейлі Ньюзи" й „Камікси", а нові „Нови Сьвят" і „Новое Руское Слово"...

Така чудова солідарність між старою й новою нашою іміґрацією у нас всюди.

На кожному відтинку.

На кожному кроці.

Тому всіх тих, хто говорить про сварню між старою й новою українською іміґрацією, гоніть в шию.

Брехуни вони!

● РОЗШУКИ ●

Брата матері ТЕОДОРА НАВАЛЬКОВСЬКОГО з Городенки, що прибув до USA 1913 р., пошукує

ПЕТРО МИХАЙЛОВИЧ
672 Birchmont Rd.
Scarboro Jct., Ont., Canada.

Український Літературно-Мистецький Клюб
Ню Йорк 149, 2-а Ев.

З Літературно-Мистецького Клюбу повідомляють, що в п'ятницю, 19-го червня, там виступить гість з Еспанії, інж. А. Кішка, з доповіддю про Еспанію та українців в тій країні. Початок, як звичайно, о год. 8-мій ввечорі.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ПАССАЙК, Н. ДЖ. — Тов. ім. Т. Шевченка відд. 42 повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 21. червня, о год. 2. по полудні, в приміщенні У. Н. Дому при 237 Hope Ave. Буде роздача дивіденд (чеків). Приведіть зі собою нових членів, щоб їх вписати до УНСоюзу. — В. Марущак, рек. секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Т-во „Дністер", 430 відд., повідомляє членів, що побір складок за місяць червень відбудеться 21-го червня в год. від 12-ої до 2-гої по пол. в Українськім Клюбі при 847 N. Franklin St. При поборі складок будуть роздані чеки на дивіденду за 1953 рік. Звертаємо увагу членам, які зволікають з плаченням вкладок, якщо залеглости не будуть вирівняні цього місяця, то всі ті члени будуть суспендовані — Р. Дяків, О. Бакай, Р. Книш.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Тов. „Свобода" відд. 194 повідомляє, що в суботу, 20. червня відбудуться чвертьрічні збори Т-ва в приміщенні 12 Ст. Маркс Плейс (біля 3 Еве.) 3. поверх, о год. 6. веч. У програму зборів ввійде між іншим цікава доповідь передового нашого журналіста п. Івана Кедрина на тему „Українська справа після 2 світової війни". В часі зборів будуть роздані чеки дивіденд. Запрошуємо всіх членів і гостей. — Управа Т-ва.

МАГОНІ СИТІ, ПА. — Відд. 305 Запорозька Січ повідомляє членів, що піврічні збори відбудуться 21. червня в церковній залі, о год. 11:30 зараз по Сл. Божій. Будуть важні справи до полагодження, ухвали і вибір урядників та справа поїздки на Союзівку в днях 4 і 5 липня. Прошу зголошуватися, щоб замовити бос. Під час зборів буде роздача дивіденд, треба відібрати особисто. — М. Гентош, секр.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. — Сестр. „Любов", від. 37, повідомляє всіх члениць, що піврічні збори відбудуться в неділю, 21. червня, о год. 3-тій по полудні, в У. Н. Домі під ч. 214-216 Фултон вул. На зборах буде звіт уряду і контр. комісії за минулих 6 місяців. Буде роздача дивіденд і багато важних справ до полагодження. — А. Погранична, предс.; А. Гнатюк, фін. секр.; М. Процак, кас.; А. Огар, рек. секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Тов. „Жидачів" відд. 393 повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 21. червня, о год. 3. по полудні, в Домівці Чер. Хреста 423 Е. 9 вул. в Ню Йорку. Проситься членів прибути й заплатити вкладки за липень і серпень, бо слідуючі збори відбудуться у вересні, як також на цих зборах в червні припадає 10-ліття існування Тов. „Жидачів", як 393 відділ У. Н. Союзу. — І. Дубик, предс.; Е. Баландра, кас.; М. Литвин, фін. секр.; З. Серафим, рек. секр.

ЙОНКЕРС, Н. Й. — Тов. Подільська Січ відд. 8. повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 21. червня в залі Клюбу, 13 Washington St. о год. 2. по полудні. Мусимо обговорити поїздку до Союзівки на 4. липня (July 4th)). Рівнож буде роздача дивіденд. — П. Гарасимів, предс.; В. Мандзій, секр.

ПАССЕЙК, Н. ДЖ. — Тов. ім. І. Франка 97 відд., повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 21. червня, о год. 2. по полудні, в приміщенні У. П. Церкви при 45-47 Hope Ave, Passaic, N. J. Присутність всіх членів обов'язкова. П. Величко, рек. секр.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. Т. Шевченка, відд. 64, відбудуться в суботу, 20. червня, о год. 7:30 ввечорі у Винярського на Май вул. у Патерсоні. Проситься всіх членів прийти і відібрати свої дивіденди. — І. Бурний, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Місячні збори Бр. св. Юрія, від. 239, відбудуться в суботу, 20. червня, о 7. год. ввечорі. Біжучі справи, роздача дивіденд. Побір вкладок у секретаря вже від 5:30 по пол. Приявність членів обов'язкова. — Уряд.

ПОДЯКА

Отсею дорогою складаю найщирішу подяку усім тим, які в мойому найбільшому нещастю і тяжкому горю, по втраті мойого Найдорожчого Чоловіка **АФРИКАНА ХРУЩА** поспішили мені з поміччю і потіхою.

Щиро дякую Родині, Друзям і Знайомим за щоденні відвідування в часі хвороби.

Найбільша і найщиріша подяка інж. Ірині Кашубинській, інж. Володимирові Дячукові і мґр. Богданові Шараневич, що жертвували свою кров для ратування життя мойого чоловіка.

Невисказана подяка й вдячність Володимирові Гентіш за велику прислугу віддану в часі хвороби мойого чоловіка, як рівнож Панству Ріпецьким, які в першій хвилі мойого нещастя поспішили мені з порадою, потіхою й поміччю. Щиро дякую Д-р Ю. Політило за велику піддержку в часі хвороби, а Д-р Макарущці за лікарську опіку. Щиро дякую о. Ігуменові Дидикові за уділення Найсвятіших Тайн, о.о. Василіянам за відправлення Парастасів і похоронних обрядів.

Дякую щиро о. Вол. Смулка за пращальні слова від родини над могилою, Д-р Степанові Ріпецькому за щире пращання від сокальської рідної землі, інж. Ольховому за пращальні слова від Кооперації, Д-р Іванові Козакові від товаришів зброї Укр. Галицької Армії. Щира подяка як Родині так і Приятелям, що не жаліли ні труду, ні кошту і здалека прибули віддати послідну прислугу незабутньому Африканові. Дякую щиро Родині, Приятелям і Знайомим за численну участь як на парастасах так і на похороні, як рівнож за квіти, а сусідам Панству Біловусам за Сл. Божу замість квітів.

Щиро дякую Т-ву Прихильників Українського Вільного Університету за Поминальне Богослуження. Щиро дякую Родині, Приятелям і Знайомим за устні і письменні слова співчуття в часі мойого найбільшого горя.

Глибока подяка Родині й Приятелям, що замість квітів на могилу, зложили гроші на залишенців в Европі, яких долею дуже турбувався мій Покійний Чоловік.

Щиро дякую Похоронному заведенню Петра Яреми за дуже совісне уладження похорону.

За все добро, хай Всевишній має Вас усіх в своїй опіці, та наділить Вас своїми ласками.

МАРІЯ СМУЛКА-ХРУЩ.

Посмертна Згадка

ПЕТРО КУЗВИТ, довголітний член і урядник Тов. ім. Т. Шевченка відділ 42 УНСоюзу в Пасайку, помер несподівано в 61 році життя 23. травня 1953 р. Покійний родився у селі Береги, Самбір, Галичина. Полишив в смутку жену Марту, трьох синів Мирослава, Володимира й Василя, дві невістки і двох внуків та брата Стефана в краю. Похорон відбувся 26. травня при участи Родини, Членів Тов. й Знайомих з церкви (Holy Ascension) на цвинтар East Riglawn. В. Й. П.!

П. Головачук, секр.